

peter de graef

boiling frog

Personen

adrienne berkema

françois appelmelk *man van Adrienne*

emma berkema *zus van Adrienne*

pierre draafsel *tuinman*

anna christianszoons *dienstmeisje*

joachim van bentegem

SCHERMTEKST

Doetinchem 2017.

De wereldeconomie is in verregaande mate overgenomen door de Chinezen. Ook hier in Nederland staan aan het hoofd van vele bedrijven in China geboren Han-Chinezen die alleen het Mandarijns meester zijn. Kaderfuncties worden veelal ingevuld door perfect tweetalige kinderen uit Chinese restaurants. Vakbonden zijn aan banden gelegd. Sociale voorzieningen teruggeschroefd. Uiterst rechts heeft de premier geleverd.

We horen gesnik. Het licht gaat traag op.

Anna zit snikkend te dweilen. Op haar knieën. Heel zielig. We horen een auto aankomen over grind. Hij stopt. Motor wordt afgezet. Twee deuren die dichtslaan. Anne zwiert de dweil in de emmer en rept zich dwars door de keuken van het toneel af. Deur achter gaat open. Adrienne en François komen binnen. In het zwart gekleed. Ze komen van een begrafenis. Tjah! En wat doe je als je van een begrafenis komt... je hebt een hoop mensen gezien en gegeten... het is half drie in de middag... wat doe je nog met zo'n dag. We horen dichtbij op het dak of zo: een kraai. Beetje later, in de verte, een koe. Adrienne gaat met een verongelijkte kop aan tafel zitten, zet haar hoedje met voile af.

François gaat aan de borrel.

adrienne Heb jij dat nou nog gezegd tegen die baas dat wij die drager te kort vonden?

françois Nee hoor.

adrienne Waarom niet? Die kist hing helemaal scheef. Dat lijkt is waarschijnlijk naar beneden gegleden, dat zit nu helemaal verfrommeld in een hoekje. Hebben ze 'm zo in de grond gepropt. Met z'n knieën in z'n mond.

françois Lijken zijn stijf, Adrienne.

adrienne Dat heeft er niks mee te maken. Het ziet er niet uit. En dan zal jij zeggen: 'Dan gaan wij niet meer bij die man.' Maar wanneer hebben we nog 's een sterfgeval? En we hebben een verantwoordelijkheid, vind ik. Naar zijn volgende klanten toe. Mensen met een lijk in de familie zijn de meest kwetsbare doelgroep in onze samenleving. Overmand door verdriet, stommelen ze maar rond in een mist van tranen en ondertussen worden ze door die uitvaartindustrie genaaid als een pornoster.

Je moet de dingen aankaarten. Hij moet die man niet ontslaan wat mij betreft. Die ene drager. Hij mag ook vier korte dragers in dienst nemen.

françois Dan moet hij die drie lange ontslaan. Heb je helemaal een sociaal bloedbad.

adrienne D'r hoeft helemaal niemand ontslagen te worden. Hoe ben je nou toch bezig? De

babyboomgeneratie staat vier rijen dik aan te schuiven, d'r wordt gestorven tegen een tempo dat de kisten niet aan te slepen vallen. ... En ik vond de broodjes ook oudbakken, trouwens... Vond jij de broodjes niet oudbakken!?

françois Ik vind oudbakken brood wel lekker. Met zo'n maag als de mijne. Ga je mij niet over horen piepen...

adrienne In principe zou ik ze daar op kunnen pakken weetjedaat.

Anna komt op met thee en rijstwafels op een schaalteje. Ze heeft gauw iets anders aangetrokken, ziet er meer uit als een serveerster nu.

tegen Anna Zet hier maar neer. En hou op met dat gesnik. William was mijn broer. Daar heb jij helemaal niks mee te maken. Dat is werkelijk gênant zeg. zo hard snikken voor iemand die ie niet eens hebt

gekend... Schaam je!

anna 'Pijt me m'vrouw.

adrienne Schaam je!...

tegen François Als er in een contract sprake is van broodjes dan houdt dat in dat die dagvers zijn. Ik kan geloof ik wel een paar precedenten opdelven... Voor de rechtbank van Joure in '94 geloof ik; daar had je een jubileum met oudbakken brood. Als ik drie getuigen heb, hangen ze. Drie getuigen zijn voldoende. En dan kunnen ze die hele uitvaart terugbetalen. Ze hebben geluk dat ik nu al omkom van het werk.

anna Was er verder nog iets tot uw dienst mevrouw!?

adrienne Doe voor vanavond maar iets lichts. Kopje soep en en... en... 'n klein voorgerechtigetje ofzo...

Wat ging je doen? Wat heb je uit de vriezer gehaald?

anna Die kip.

adrienne Die kip?

anna ...

adrienne Welke kip. Ligt er maar één kip in de vriezer? Die kip. Of hebben we al onze diepgevroren kippen een naam gegeven? Heten ze plots Anita en Frans en Patrick? En heb je het nu over die ene die nog niet gedoopt is? Die kip. Waar slaat dat nu op: die kip.

anna Die meneer heeft doodgeschoten...

adrienne Hè!?! Heb jij een kip doodgeschoten?

françois Njaaahh... Ik wilde gewoon 's een keertje iets raken. Ik weet niet waar die kip vandaan kwam.

De hond zat er achteraan geloof 'k. En op een gegeven moment verschool die zich in dat hoekje achter de hortensia. En ik stond er maar een metertje vanaf met m'n geweer en ik had die ochtend nog niks geraakt.

Een hele doos kleiduiven weggeschoten maar nog niks geraakt...

adrienne Je moet de hond vastleggen. Dat is een waakhond. Die is er om aan te slaan als er ingebroken wordt. Daar hoeft-ie niet voor los. Als hij de straat op loopt en hij doet een auto uitwijken die een moeder scheidt die midden in het beroepsleven staat met een kind waarvan kan aangetoond worden dat het een schitterende toekomst tegemoet gaat, nou... dan ben je nog niet jarig hoor, vriend. Want ze pakken je. Zeker als ze weten dat je geld hebt.

Bij de Biesheuvels was vorig jaar dat paard toch losgebroken en onder die trein terecht gekomen en die zijn bijna uit hun landgoed kunnen vertrekken. Die schadeclaims jongen, van al die mensen in die trein die te laat waren overal waar ze moesten zijn.

In plaats van thuis te blijven. Ik heb er gelukkig nog zeven uitgehaald die ergens naartoe beweerden te moeten waar ze niet verwacht werden... Wat sta je daar nou nog Anna?

anna Ik wacht.

adrienne Waarop?

anna U was een gesprek met mij aan het voe'en ehouw.

adrienne En stop met dat huilen! Ik versta je niet eens meer. Voe-e ehouw... Wat betekent dat? Voe-e ehouw... Straks ga ik iemand anders in dienst moeten nemen.

François af

Ik mag toch verwachten van mijn personeel dat het zich een beetje verstaanbaar kan uitdrukken. Of niet?

Ga ik nu te ver!?! *Anna knikt* Wat stond je daar dan te zeggen!?

anna VoeRen mevRouw. Ik zei dat u een gesprek met mij aan het voeRen was, mevRouw.

adrienne Ik!?! Ik praat tegen François. Daar hoeft jij toch niet bij te zijn.

Pierre de tuinman komt uit de keuken met een bol buxus in een pot en verdwijnt er mee door de voordeur.

adrienne Ga maar staan luisteren aan de deur als je absoluut wil horen wat ik tegen mijn man te zeggen heb.

Dat doet het personeel al sinds mensenheugenis. De brutaliteit tegenwoordig! De mensen kennen hun plaats niet meer.

anna Ik dacht dat u me ging zeggen wat ik moest doen met die kip...

adrienne Welke kip?

anna Voor vanavond...

adrienne Daar trek jij een bouillon van en dan maak je ragout.

anna Dank u wel mevrouw.

Anna af

adrienne En haal de hagel d'r uit! Ik wil geen bolletje tegenkomen! Hoor je!? Jéses!

Ze neemt een rijstwafel.

tegen François, ze heeft niet in de gaten dat die is weggegaan Nou goed. En dan gaan we nu eindelijk dat bedrijf 's een keertje verkopen zeg. Potverdorie! Emma is niet geïnteresseerd. En verder zijn er geen erfgenamen of opvolgers godzijdank! Dus: verkopen die handel. Voor Emma een kind krijgt en van gedachten verandert.

We kunnen d'r nog een flinke smak aan overhouden weetjedat!? William heeft er de kantjes wel afgelopen maar die revisor heeft me verteld dat de beheerraad de schade ontzettend heeft weten te beperken. En dat het in tegenstelling tot wat wij hier allemaal hebben zitten zeggen tegen elkaar een kerngezond bedrijf is met een vol orderboek en een fabriek die op volle toeren draait. Ik praat Emma wel om.

We zitten alleen morgen nog met die stomme sollicitatie hoorde ik. William had nog een sollicitatie georganiseerd. We hadden die mensen moeten afbellen. Kan misschien nog. Hangen we 'n A4'tje op de deur: 't Gaat niet door. Sorry hoor!

Wil je thee!? *ze schenkt twee kommetjes uit* Ik denk gewoon: weg d'r mee! Vind je niet François!? Niet sentimenteel gaan doen over die 264 jaar dat de familie Berkema in de keramiek zit. Zo iemand als papa of grootvader vind je toch niet meer.

In de oorlog... dat vertelde mijn moeder altijd, kwam d'r op een gegeven moment zo'n kommandant van de SS binnen, weetjewel. Ze gingen onze fabrieken plat gooien, zei die, hij had zijn voeten niet geveegd, het parket zat onder de modder, alsof hij wilde laten zien dat het hem ernst was met die bombardementen. En toen kwam er ook nog een soldaat, geloof ik, vers van 't front met zijn jas vol brandgaten en bloed, die kwam iets afgeven. Ook met z'n poten vol slik. En grootvader, de ouwe Berkema, die zat daar maar. Heel rustig in zijn thee te roeren. Klengeldeklengeldekleng.

En toen zei die tegen die Duitser: 'Luister u nou 's hier kommandant, een porseleinfabriek heeft grote ovens. Wij kunnen daar ook broden in bakken. Of hammen. Hele koeien als u dat zou wensen... Wat eten uw soldaten nu. Van dat ouwe zwarte brood uit Duitsland. Taai als asfalt. Denk 's na. Daar kan je ze toch niet op laten vechten. Laat die fabrieken staan, u moet zichzelf niet in de voet schieten.' 's Middag zijn die Duitsers zelf de modder van het parket komen halen. ... Zo zijn de Berkema's. Opa woog drieënvijftig kilo, maar de oorlog had geen vat op 'm. En dan in '74 ook, toen de serviesgoedmarkt instortte, waren wij al drie jaar eerder overgestapt op tegels.

François komt weer binnen en loopt naar de voordeur terwijl hij handschoenen aantrekt, eventueel heeft hij ook een geweer bij zich.

Waar ga jij naar toe?

françois Nog 'n beetje knallen.

François loopt af.

adrienne François alsjeblief.

françois Heb je migraine!?

adrienne Ik heb thee voor je uitgeschonken.

françois Dan doe 'k wel iets anders. Maar 'k moet bewegen.

François af door de buitendeur.

Adrienne zit een tijdje met niks om handen voor zich uit te staren. Ze eet een rijstwafel, pakt de tafelbel en rinkelert er mee. Anna op

adrienne *op de theespullen wijzend* We zijn klaar.

anna Jazeker mevrouw.

adrienne *moeizaam af* Ik ga effe een half uurtje liggen ja. Ik wil straks nog naar het kantoor.

anna Jazeker mevrouw.

Anna gaat zitten. Drinkt de thee op die voor François was uitgeschonken. De deur achter gaat open. Anna spurt met dienblad de keuken in.

emma *komt op door de deur samen met de tuinman die haar koffer draagt* Na jah...

Niks aan te doen. Dan ga ik gewoon weer weg zo gauw mogelijk. Koud is het hier zeg.

Pierre is de tuinman. Die hebben we dus daarstraks al zien overlopen.

pierre Dat is maar een minder dagje tussendoor. Gister was het hier negentien graden.

emma Negentien? Ik ben tweeëndertig gewend. In dat vliegtuig heb ik achttien uur samengetrokken van de kou onder zo'n krap dekentje die vlucht uitgezeten. Met die airco hielden ze de temperatuur in de cabine op eenentwintig. Ik dacht dat ik omkwam.

pierre Ik zal even kijken waar iedereen zit.

emma Nee, nee. Laat maar... Ik ga even op de bank liggen hier. Ze vinden me vanzelf wel.

pierre Zal ik een deken voor je halen?

emma Ik heb naar 'No way back' zitten kijken in 't vliegtuig. Ken je die!? Met Angela Burns en Ben Dinofrio.

pierre Ik kijk geen films.

emma Wat kijk jij dan?

pierre Wielrennen.

emma Ronde van Colombia, volg je die!?

pierre Colombia?

emma Op 't internet. Vuelta a Colombia?

pierre Nee.

emma N'jah! Dan zijn we uitgepraat.

pierre ... Ben je al getrouwd ondertussen? Heb je kinderen!? Of mag ik dat niet vragen?

emma Jawel je mag alles vragen. Nee... Ik denk niet dat ik kinderen ga nemen in dit leven. Adrienne wordt helemaal gek denk ik. Een nieuwe erfgenaam. Soms speel ik wel met de gedachte hoor. Dat ik er eentje adopteer.

Of ik laat 'n ei bevruchten... Vraag ik aan al mijn vrienden een kwakje. Roer ik die allemaal bij mekaar. Gooi ik een eitje van mij d'r bij. Kijken wat er uit komt. Hihi...

pierre Verontschuldig mij mijn brutaliteit maar... daar heeft Adrienne toch niks mee te maken?

emma Jawel, want die wil een fonds. Zoals Nobel.

pierre Een fonds?

emma Ja. die wil graag dat na onze dood. de rente op het familiekapitaal als prijs wordt uitgekeerd voor het

een of andere cultuur-
of schrijfding... weet ik veel. Haar idee van onsterfelijkheid. Maar dan moeten d'r niet
te veel erfgenamen meer komen natuurlijk. Liefst geen enkele...

pierre Ik wil je wel bevruchten.

emma *verbijsterd* Wat zeg je!?

pierre Niks.

emma Jawel. Je zei iets. Over bevruchten.

pierre N'jah. Ik denk nog wel 's aan vroeger, bedoel ik.

emma Vroeger?

pierre Vroeger ja. We hebben toch 's 'n keer...

emma Wat?

pierre Iets gehad.

emma Wij!?

pierre Ja. Je bent 's in de stal geweest. Toen we twaalf waren ofzo...

emma En toen?

pierre ...hebben we gezoend.

emma Is dat zo!?!... En daar denk jij nog aan!?

pierre ... Ja.

emma Ik ben in de stal geweest zeg je!?

pierre Ja.

emma Dat zal dan gewoon... Ik wilde 's 'n keertje gezoend hebben waarschijnlijk. Twaalf zeg je?

pierre Ik was bijna dertien en jij elf. Je had dat blauwe jurkje aan...

emma Blauw?

pierre Ja maar oké. Dan was het niks. ... Toch? Ik ga 'n deken voor je halen.

emma Nee blijf. En vertel. Nog effe gauw... Hoe is het hier? Straks komt iedereen binnen en ik weet
nergens van...

pierre Gewoon.

emma Wat gewoon!?! Gewoon klote zoals altijd bedoel je dat?

pierre Eh jah.

emma Hoe gaat het tussen François en Adrienne bijvoorbeeld...?

pierre Mevrouw, ik behoor tot het personeel. Discretie is mijn belangrijkste eigenschap... Discretie en
loyaliteit... Ik kan de tuin laten verpieteren, daar zal ik niet op aangesproken worden, maar als ik verhalen
ga rondstrooien...

emma Vertel dan over het personeel.

pierre Dat is weg. Ik ben hier alleen nog met Anna. Alle anderen zijn weg. De paarden zijn weg. De
stalmeester. De sommelier. De saucier... D'r worden ook geen banketten meer gegeven...

emma Wie is Anna?

pierre Die is hier sinds 2015. Ik doe de tuin en zij het huis en de keuken. En dat is het.

emma Oh.

pierre En de fabriek draait heel erg stroef, geloof ik...

emma François en Adrienne hebben natuurlijk niet zoveel meer met die fabriek. Als je dochter door een
inpakmachine doormidden wordt geknepen...

pierre Meestal als er een kind sterft kunnen de ouders het niet meer bij mekaar uithouden... Dit hoor ik

eigenlijk allemaal niet te zeggen maar zij doen het zo voortreffelijk, vind ik. François is zo geduldig met Adrienne.

emma Het was ook niet François z'n kind...

pierre Wat zeg je!?

emma Oh wist jij dat niet?

pierre Nee. En ik geloof ook niet dat ik dit gehoord heb. François was altijd... Dat was echt vader en dochter. Toen Alice een keer valse kroep had, was François degene die 's nachts altijd opstond om met haar op de arm rond te lopen tot ze in slaap was gevallen. Hij was altijd zo leuk met haar.

emma François is leuk met iedereen. Maar hij kan geen kinderen krijgen. En Adrienne is een keertje ontzettend van de bilnaad gegaan met een eh... dirigent geloof ik...

pierre Adrienne!?! Ik heb hier uiteraard geen mening over maar ehm...

emma Toen was ze al getrouwd met François.

pierre ... dat is nou wel de laatste van wie je zou denken dat ze zich met zulke dingen inlaat...

emma Dat is geen kwestie van inlaten, Pierre, je vraagt daar niet om, een verliefdheid, dat komt in je leven binnengeboken, dat is als een stier, jongen, dat komt dwars door de muur, bham! Daar staat-ie te snuiven midden in je privégebied.

pierre Gaat dat zo!?

emma Ja.

pierre Wow...

emma ... Heeft ook met je verleden te maken... In de psychologie noemen we dat verdrongen persoonlijkheden en die worden dan geactiveerd...

pierre Nou die heb ik dan niet waarschijnlijk.

emma Dan heb jij een goeie basis Pierre. Wees blij.

pierre Ik zou 't nochtans wel 's prettig vinden denk ik, dat er 's een stier binnenbreekt, en zo'n verdronken persoonlijkheid weer naar adem gaat happen.

emma Stresserend, hoor. Hangt samen met wat je vroeger tekort bent gekomen. Hoe dieper je bepaalde aspecten van je persoonlijkheid hebt weg moeten steken van je ouders en van jezelf; hoe groter de kracht waarmee ze op een gegeven moment tevoorschijn kunnen springen. Dat is als een voetbal die je onder water probeert weg te moffelen...

pierre Mijn ouders waren grijs, mevrouw. Grijs als muizenpels. Voor mijn vader hier op het landgoed kwam werken, woonden wij in Hoorn op de dijk. Als je daar 's ochtends de gordijnen opentrok dan zag je één en al grauwigheid, het hele jaar door. Grauw was de lucht. En het water evenzeer. Je zag niet waar het ene ophield en het andere begon. Alles was egaal grijs. De mensen werden allemaal kierewiet daar. De mensen die in die huizen op die dijk probeerden te wonen... werden helemaal gek van de depressiviteit. Die huizen werden ook aan één stuk door verlaten door iedereen. Die huurprijzen deden niet anders dan zakken. Daarom bleven mijn ouders. Ik ben opgegroeid met een uitkering, snap je? Die panden naast ons stonden te verpieteren.

Ik heb nooit een buurjongetje gehad ofzo hoor... om mee te spelen.

emma Hoorn.

pierre En ik heb dat nog in me weet je. Dat door en door sombere... Dat egaal grijzige... 's Heel moeilijk om een vrouw te strikken als je zo bent...

adrienne *op vanuit de slaapkamer* Oh je bent d'r eindelijk.

Pierre af door de keukendeur

Ik dacht al dat ik wat hoorde.

Ze omhelzen elkaar niet. Adrienne gaat weer aan tafel zitten en Emma zet zich recht op de bank.

Je bent te laat. Hij is al begraven.

emma Ik weet het. Het spijt me.

adrienne Het lijkt me vooral erg voor jou. Je eigen broer.

emma Zit daar maar niet over in... Ik draag 'm in mijn hart. Ik heb een hoop goeie herinneringen. Ik heb niks met erediensden en gedenktekens en... Als ik bij het graf van papa sta ook dan denk ik altijd: wat is dit!? Wat doe ik hier? Zo'n steen in het gras en dat is dan je vader waar slaat dat nou op...

Maar ik was wel graag eerder gekomen; had ik kunnen helpen met... adressen schrijven, rouwkaarten... uitnodigingen.

adrienne Jij hebt goeie herinneringen, zeg je?

emma Ja toch! William was toch ontzettend geestig. Ik heb altijd erg om 'm gelachen.

adrienne Wij niet de laatste jaren.

emma Nee?

adrienne Emma. Hij is opgeschept door een pikdorser. Hij lag in een veld zijn roes uit te slapen.

emma Ik dacht dat-ie na een slepende ziekte... dat het die kanker was?

adrienne Ja jij wil geen mobieltje... Dan weet je van nergens van.

emma Er is geen ontvangst waar ik zit.

adrienne ... Dan weet je alleen wat mensen in rouwkaarten schrijven. Dat is het officiële verhaal. ... Voor zover wij hebben kunnen achterhalen is-ie straalbezopen onder een hoer gestorven, en hebben ze 'm in een veld gedumpt. Die pooier waarschijnlijk. En dan de ochtend nadien is daar die pikdorser overheen gegaan.

emma Arme William.

adrienne Hij had allerlei rotzooi in z'n bloed, fetamine en en... nog van alles. En hij is gestikt. Z'n krop zat vol kots.

emma Ach gossie...

adrienne Ja gossie... We hebben nogal wat met 'm doorgemaakt hoor, de laatste jaren. Auto's in de prak gereden, mensen in elkaar geslagen. Ik moet zeggen, ik ben opgelucht Emma. Nu kunnen we d'r misschien eindelijk een streep onder zetten. Ik raad je trouwens aan die erfenis te weigeren. Dat heb ik ook gedaan. Want dat is één bodemloze schuldenput. Ik kan dat wel voor je regelen als je wil. Voor straks die curator in die boeken gaat kijken... En zorg er ook maar voor dat je zo gauw mogelijk van die aandelen afraakt. Want die kunnen straks bij het oud papier. Praat maar 's met François.

Wij mogen dat officieel niet weten maar ik heb via via inzage gehad in de nalatenschap... Ik kan je verzekeren, als je die erfenis accepteert dan gaan zelfs je achterkleinkinderen nog moeten afbetalen.

William is zeven jaar voorzitter geweest van de beheerraad. Maar hij verscheen niet op die vergaderingen. Of hij was stomdronken, en dan ging hij iedereen uitlachen. Of hij wilde zijn handtekening niet zetten. Zo geestig vonden wij dat allemaal niet hoor. *zucht*

emma Een mens doet nooit zomaar... wat hij doet. Daar is altijd een reden voor.

adrienne Hm!?

emma Nou nee daar gaan we het niet over hebben Adrienne. Want dan krijgen we ruzie en daarvoor ben ik niet gekomen. We denken daar verschillend over.

adrienne Ik weet niet wat daar verschillend over te denken valt. Als iemand er een puinhoop van maakt. Als afspraken en overeenkomsten en regels geen vat op 'm hebben.

emma Dan is dat een uitdaging om misschien uit een ander vaatje te tappen. Niet proberen iemand vast te

pinnen op jouw regels. William had een hekel aan regels, als kind al.

adrienne Jij zit in Zuid-Amerika! Wat weet jij daar nou van?

emma Ik werk met slachtoffers van gijzelingen. Wij doen traumabehandeling.

adrienne Je bent gaan lopen. Je hebt je verantwoordelijkheden en je leven ontlopen. En dan ga je het ergens anders prettig zitten hebben. Eerst zat je bij die straatkinderen in dat Napels. Kreeg je een heftige relatie met een ontzettende Italiaan. Ben je naar Zuid-Amerika gevlucht. Daar krijg je straks ook problemen en dan ga je naar India en dan ga je naar Afrika. En zo hump jij als een konijn de hele wereld rond. En overal ga jij uit een ander vaatje tappen maar d'r komt precies hetzelfde drankje uit. Ander vaatje tappen.

emma ... Ik ben gekomen om waar ik kan van dienst te zijn Adrienne. Niet om verwijten te krijgen of ruzie te maken. Rustig nou maar...

François komt binnen met een tennisracket.

adrienne Dat vind ik goed en dat waardeer ik ook maar we gaan de dingen hier niet anders noemen dan ze zijn.

françois Emma! Mijn lieve schone zus Emma Berkema. Ben je d'r eindelijk?

Ze springt in zijn armen.

Ik heb je gemist.

emma Hoi François. *doelend op het racket* Heb je gewonnen!?

françois Nee ik speel tegen die muur achter het schuurtje en daar kan ik het niet van winnen. Die is heel slecht gemetseld dus knalt alles terug in de meest onbegrijpelijke richtingen... *rinkelt de bel – Anna meteen op*
Breng 's 'n kan water en een paar glazen liefje.

Hij gaat ook op de bank zitten.

Zo! En ik hoor dat je Adrienne zo ver hebt gekregen dat ze iets waardeert... Dat hoorde ik je toch zeggen schat. 'Dat waardeer ik.'...

emma We hadden het over William. En dat ik daarover geen ruzie wil.

françois Dat is een voortreffelijk uitgangspunt. Laten we ons daar op toeleggen. Geen ruzie over William...

emma En... hoe gaat het met de wereld, beurstechnisch...

françois Beurstechnisch is de wereld een ramp Emmaatje. ... Dat moet zelfs tot in Zuid-Amerika zijn doorgedrongen.

emma In de sloppenwijken van Bogotá is niemand met de beurs bezig. Ik kom hoe langer hoe vaker mensen tegen die twee of drie dagen niet gegeten hebben. Het basisvoedsel is onbetaalbaar. ...

françois Toch niet jouw mensen?

emma Nee met wat jij stuurt kunnen we heel veel doen... Maar je kan niet een heel land...

françois Door dat koolzaad nog steeds en die soja. Biobrandstof. Daar valt nu eenmaal meer mee te verdienen dan met tarwe of rijst. De zegeningen van de vrije markt. Ben blij dat ik geen boer ben, weet je dat. Langs de ene kant staat daar zo'n arme sloeber van bij jullie zijn lege bordje op te houden, en langs de andere kant heb je zo'n achteloze van bij ons, bereid om je duizend maal meer te betalen zodat hij z'n SUV kan voltanken. En daar moet je dan tussen kiezen als boer.

adrienne Ik zou ook wel 's twee of drie dagen niet willen kunnen eten... Ik ben veels te dik.

Maar ik moet eten. Voor m'n zenuwen. In Zuid-Amerika hebben ze geen zenuwen. D'r is niet eens telefoon...

françois En dan de vleesindustrie. Daar gaat veel soja naartoe. Ook al is Europa inmiddels voor 83% vegetarisch d'r komen nog dagelijks Chinezen bij die ineens een biefstukje kunnen betalen, Brazilianen, kipfileties...

emma Bij ons is er een hongersnood. Maar die valt niet te filmen. Eén maaltijd om de zoveel dagen, ga je niet van dood, je kan dat niet fotograferen, de gevolgen daarvan, geen wervende oedeembuikjes of apathische moeders die met een lijkje door een vluchtelingekamp zwerven...

françois De waterstofauto is ook niet geworden wat we d'r van gehoopt hebben met al die ongelukken in tankinstallaties. Dus we blijven olie tutteren.

emma Honger maakt initiatiefloos. Je ziet het aan de kinderen. Die zitten maar een beetje te staren in hun schoolbanken en d'r dringt niks tot ze door van wat je ze probeert te leren. En die ouders blijven ook bij de pakken zitten.

adrienne Zukke dagen heb ik ook, dat ik zo maar een beetje zit te staren en dat niks tot me doordringt. Hoef je geen honger voor te hebben.

françois Nou ja... Ik verdien nog geld als water.

emma Oh!?

françois Tegenwoordig concentreer ik mij op de provincie. ... Daar zijn de mensen nog stom genoeg. In de Randstad zijn ze te bijdehand sinds het begin van de crisis. Maar mensen uit Gelderland of Twente, Zeeland... En daar hebben ze geld jongen. Daar worden de biefstukken gekweekt. En de filetjes. Daar gaat het sojameel naar toe. En die lui zijn te bewerken. Laat ik ze eerst wat verdienen en dan later bel ik nog een keer op en dan zeg ik bijvoorbeeld: 'Voor wie snel is heb ik zeventuizend aandelen in één of ander dingetje' en dan gooi ik de hoorn neer. Of ik zet het op hun voicemail. Wat voor dingetje dat doet er nu niet toe, je kan telefooncellen in de Himalaya aan de man brengen als je d'r maar bij vertelt dat het aandeel als een raket de hoogte in schiet... dan reageert natuurlijk niemand want daar krijgen ze de tijd niet voor.

Anna komt binnen met water en glazen, op het dienblad staat een omslag tegen de waterkan. Ze schenkt water uit en verdwijnt weer. Adrienne pakt als ze weg is de omslag en maakt 'm open.

Maar dan bel ik zo iemand opnieuw op, half uurtje later of zo en dan wil ik ze wél aan de lijn. '... Ja hij zit op het land' hoor ik dan. Roep ik: 'Ga 'm dan halen, godverdomme.' moet ik soms twintig minuten aan die telefoon hangen, hoor ik de koeien brullen op de achtergrond weetje... Komt zo'n Tjebbo, of zo'n Teun hijgend aan het toestel... Wil die vertellen wat-ie aan het doen was, ge-hak-selde mais inkuilen of zo iets stompzinnigs... Maar dan onderbreek ik 'm meteen want ik wil dat niet horen, dan zeg ik: 'Gerben ik ga je uit m'n A-map zwieren weet je dat!' – Ik heb helemaal geen A-map maar dat weet hij niet – Ik zeg: 'Ik ga je uit mijn A-map zwieren. Ik heb je een half uur geleden gebeld. Ik zit alles voor je tegen te houden en jij reageert niet. We zitten in de short selling Gerben... dat komt op minuten aan. Waar ik je daarstraks voor gebeld heb, dat aandeel is inmiddels drie kwart euro gestegen. ... Dat wil dus zeggen dat je zeven-en-een-half duizend euro niet hebt die je wel zou gehad hebben als je daarstraks voor tien duizend had ingetekend. En ik zit hier ook naar mijn bonus te fluiten. Dat doe ik omdat ik je graag heb maar dit is geen manier om vriendschappen te onderhouden, dat snap je toch!' En dan gaat zo'n man voor de bijl, snap je, je verkoopt 'm voor een paar mille een zakkend aandeel, steekt de bonus op zak en verwijt hem nadien dat hij te lang gewacht heeft... en dat-ie volgende keer beter naar je moet luisteren.

emma Da's oplichterij.

Adrienne belt Anna.

françois Nee hoor. Het is volkomen legaal. Ik word ontzettend op de vingers gekeken door die lui van de beurscommissie. Bovendien: het hele leven bestaat uit oplichterij. Zelfs in de natuur. Zo'n wandelende tak. En ik pomp het ook terug de wereld in, dat weet je. En niet alleen via jou. Ik zie mezelf eerder als een Robin Hood. Ik vermaak me gewoon. Met de hebzucht van anderen. Da's leuk...

emma De wandelende tak doet het om zich te verdedigen.

françois Eh... Emma doe niet zo ongezellig.

De zeeduivel dan.

emma Die ken ik niet.

Anna komt binnen.

françois Of de tijger, waarom heeft die strepen denk je? Waarom is een tijger niet knaloranje en heeft-ie geen zwaailamp met een sirene die begint te loeien als-ie gaat aanvallen? Waarom probeert-ie d'r uit te zien als een graspol?

adrienne *in Anna haar rug, doelend op de envelop die ze zonet heeft open gemaakt* Wat is dit!?

anna Ik wilde een gesprek.

adrienne Waarover?

anna Ik wilde apart een gesprek. Met u. Als het rustig is en we even tijd hebben.

adrienne Waarover?

anna ... Kan ik niet zeggen.

adrienne Je kan toch wel iets zeggen?

anna Het is in verband met Antony.

adrienne Je zoontje.

anna Hm-hm...

adrienne Wat is er met 'm?

françois Laat... doe nou toch... vraag haar morgen even op het bureau te komen of zo... Ze wil niet dat wij d'r bij zitten.

adrienne Nou ja. Ook goed maar ik weet niet wat er zo belangrijk kan zijn in verband met Antony.

françois Nee, dat kan je inderdaad niet weten lieverd...

pierre *komt binnengestormd en vraagt met gebogen hoofd* Kan er misschien iemand komen helpen? Alle kippen zijn los.

Iedereen staat recht en verdwijnt door de voordeur. ...

adrienne *terwijl ze naar buiten lopen* Hoe kunnen die kippen nou los...

françois D'r zit waarschijnlijk een hele slimme bij die haar hersentjes gebruikt, die heeft nagedacht over het slotje en de knip...

emma In Colombia is er een spreekwoord. 'Wie achter de kip aan zit komt misschien ten val, maar de kip wordt altijd gepakt.'

adrienne Dat lukt dan toch nog, ondanks de honger; stomme spreekwoorden te verzinnen.

Anna haalt de glazen weg, brengt ze naar de keuken. ... Er wordt gemorreld aan de voordeur. De deur wordt traag opgeduwd. Joachim komt voorzichtig binnenkijken. Anna kom weer binnen met een doekje om de tafel schoon te vegen en ziet dat...

joachim *zijn blik kruist die van Anna* Ssssst.

anna Wat doe jij hier?

joachim Ik moet hier zijn...

anna Dat kan niet. Jij mag hier zelfs niet zijn van de rechter.

joachim Anna.

anna Ik bel de politie. *terwijl zij nummers intoetst in haar mobieltje*

joachim Ik ben hier niet voor jou.

anna Te laat.

joachim En ik wil wel mijn verontschuldigenen...

anna Jij moet mij met rust laten. Punt. Jij moet mij wettelijk met rust laten.

joachim Dat doe ik. Ik ben hier niet voor jou. Ik ben hier voor iets heel anders. Waar jij niks mee te maken hebt. Ga rustig naar de kamer hiernaast, dan blijf ik hier en dan laten we mekaar met rust.

Zij gaat de keuken in.

En als je je d'r ooit toe geroepen voelt dan zou ik het wel prettig vinden om ergens een kopje thee met je te gaan drinken. Bij wijze van afscheidssssssss... ceremonie zeg maar. Gewoon om 's uit te spreken dat we mekaar niks kwalijk nemen.

Zij komt terug de kamer in.

Jij bent zo maar weggegaan Anna, van de ene op de andere dag. Zonder bericht, geen verklaring. Als ik bel worden telefoons neergegooid. Stuur je de politie op me af. En ik zit daar met wat ik voor je voel!?

anna Niks mee te maken.

joachim Jawel, je hebt het gevoed. Je hebt het 'n tijd lang gevoed.

anna Ik wist toen niet wie je was.

joachim Dat weet je nog steeds niet.

anna Ik moet gewoon niet met je praten. Ga weg. *wil terug naar de keuken*

joachim ... Ik heb je boeken zitten lezen weet je dat. Ik begrijp wel wat je bezielt, denk ik. Dat begreep ik vroeger niet.

anna ... Het is de chemie tussen ons. Die is onbeheersbaar.

joachim Dat is net de opdracht. Daar mee leren omgaan. Met wat de ander in ons teweeg brengt. Gaan lopen is zinloos Anna.

anna Je bent een dief.

joachim Niet waar, dat zou impliceren dat ik mij iets van iemand anders toe-eigen. En ik vind het idee dat 'iets' aan 'iemand' 'toe-behoort' belachelijk. Dat maakt mij nog niet tot een dief. Bezit is een concept. Een afspraak. In werkelijkheid bezit niemand iets. Als we sterven houdt bezit op. En wat doe ik nu concreet!? Een beetje rommelen met een OV-chipkaart.

anna Dat is dingen ontvreemden. Dat moet je niet doen. Dat tast mijn morele milieu aan.

joachim Jouw morele milieu. Anna, ik word zo moe van dat begrip.

anna Ik vind het belangrijk om zuiver te blijven. Te proberen. Voor mezelf. Proberen! Geen dingen zeggen die niet waar zijn. Geen dingen nemen die niet van mij zijn. Gewoon om te zien wat het oplevert. Waar het me brengt. Jij ontvreemdt dingen.

joachim Precies! Ont-vreemden. Het was dus in eerst instantie 'vreemd'. Het hoorde niet bij de eigenaar.

anna Wat zeg je nu...? Ont-dooien wil niet zeggen dat we het in eerste instantie al gedood was. Of ont-waken. Wil niet zeggen dat het waken ophoudt.

joachim Bij ont-rafelen waren er wel rafels. En er zijn vlekken voor je kan ont-vlekken.

Ont-luizen! Moe' je maar 's proberen als er geen luis te vinden is.

anna Ze hebben al 's geprobeerd om alles van iedereen te laten zijn. Dat is mislukt.

joachim Waar heb je het over? Bij ont-maskeren was er eerst een masker.

anna Het communisme. Daar heb ik het over. Bij ont-ploffen was er niet eerst een plof.

joachim Dat lag niet aan het uitgangspunt van het communisme. Dat was zo beroerd nog niet hoor. Ze hebben alleen geen rekening gehouden met de werking van het ego. 'Bezit' is een heel diffuus begrip. Het lijkt heel concreet maar als je d'r over begint na te denken houd je niks over...

anna Je houdt nooit iets over als ie begint na te denken. Gedachten conceptualiseren alles. We hebben

allebei filosofie gestudeerd maar we doen d'r iets verschillends mee. Ik heb filosofie gestudeerd om er achter te komen dat niks de moeite loont. Daarom sta ik hier. Daarom doe ik dit werk. Daarom wil ik mij niet op sleeptouw laten nemen; door gedachten niet, door emoties niet en niet door wilsimpulsen...

Jij hebt filosofie gestudeerd om andere mensen gek te maken met je redeneringen om ze in de war te brengen en te manipuleren.

joachim Filosofie was een bijvak voor mij. Ik ben econoom.

anna En je manipuleert jezelf nog het meest. Jij zwalkt alleen maar weg van de werkelijkheid zoals hij is.

joachim Hoe is de werkelijkheid dan!?

anna ... Gelaagd... eindeloos gelaagd.

joachim Dat begrijp ik maar los daarvan zijn er toch gewoon de feiten. De wereld der feiten; daar zitten we nu eenmaal in.

anna Noem er 's eentje.

joachim D'r zijn er zoveel... Dat ik hier sta. In deze kamer. En dat jij je naar het kokende water rept om thee te maken. Dat is gewoon zo. Daar breng je me niet van af.

anna Dat jij hier in een kamer staat is waar vanuit het perspectief dat 'jij' 'een iemand' bent met 'een lichaam' dat zich 'ergens' in 'de ruimte' 'bevindt'. Allemaal concepten. Allemaal interpretaties van wat 'materie' en 'ruimte' is. Maar in een kwantummechanische context bestaat deze werkelijkheid alleen uit enorme leegtes waaruit hier en daar een elementair deeltje opduikt en weer verdwijnt. Zoiets als 'ik' of 'de kamer' is daar niet te vinden.

joachim Anna.

anna Wat is er.

joachim Mis je me niet?

anna ... Mijn lichaam huult soms.

joachim Kom effe.

anna Nee.

joachim ... Ont-goochelen. Was je eerst be-goocheld.

anna En dat is precies wat er met mij is gebeurd in verband met jou. Eerst begoocheld dan ontgoocheld.

joachim Dus je geeft me gelijk? Dat was mijn argument.

Anna moet lachen.

joachim Anna.

anna Dat wat wij allemaal als waarheid ervaren 'lijkt' alleen maar belangrijk. Maar dat 'is' het niet. Als iedereen dat zou beginnen inzien alleen nog maar...

Mensen slaan elkaar de kop in, voeren oorlog, martelen elkaar in verband met de waarheid. Dus als die waarheid aan belang gaat inboeten omdat we d'r vanuit een ander niveau naar kijken, als de beul terwijl die iemand z'n neus afsnijdt zou denken: 'waar ben ik nou helemaal mee bezig op atomair niveau', als de generaal zou denken: 'intergalactisch heeft dit schot geen enkele zin,' dan zou onze wereld er heel anders uit zien...

Ze komen weer binnen. François zingt het largo uit 'Winter' van Vivaldi's 'Vier Seizoenen'.

emma *prettig geïrriteerd* Ik ken het wel, ik ken het toch, 'k kan 't zo meezingen... *zingt mee* ... maar ik weet niet wat het is.

adrienne Is dat niet Händel? Brandenburgse concerten van Händel!?

françois Jaah, voilà! Nou moet jij schat.

joachim Oké. Ik volg ie.

adrienne Ben je gek. Ik kan niet zingen.

françois Had je niet moeten antwoorden. Had je je mond maar moeten houden.

joachim Maar dat verandert niks aan het feit dat 'Dat wat is: is.' Toch!?

emma Oké. En dit... *pompomt het dubbel-vioolconcert van Bach*

anna Nee hoor. De buurvrouw hier een eind verderop is helemaal niet bezig met het feit dat jij hier in deze kamer staat...

adrienne *ze horen Anna en Joachim bezig Ssst.*

anna ... Die heeft een drankprobleem die is waarschijnlijk met flessen bezig zo om dit uur. Lege ongezien naar de glasbak sjouwen en volle binnensmokkelen voor haar man terug is van het werk...

joachim *wanhopig* Maar dat staat totaal los van... Dat heeft er niks mee te maken.

Adrienne verschijnt in de deuropening. Anna duikt weg.

Als ik nou midden in de woestijn zonder dat iemand het weet mijn lul uit mijn broek haal dan haal ik toch mijn lul uit mijn broek?

...ziet nu pas de reactie van Anna, draait zich om, ziet Adrienne

adrienne U bevindt zich hier niet midden in de woestijn jongeman.

joachim Allo. *treedt haar, niet het minst van zijn stuk gebracht met uitgestoken hand tegemoet* Ik ben Joachim. Joachim van Bentegem. Ik ben hier in verband met de sollicitatie.

adrienne *negeert de hand loopt weer naar binnen* De sollicitatie is pas morgen jongeman. Morgen vanaf twee uur in de namiddag.

joachim Dat weet ik mevrouw en vergeeft u mij mijn opdringerigheid. Maar ik geloof dat het van het allergrootste belang is voor u en uw bedrijf dat ik mij vandaag al aanbied. Morgen bent u schromelijk te laat. Morgen gaat de grote tegelbeurs open in Shanghai... en daar moet u met uw bedrijf op aanwezig zijn...

adrienne En wou u mij daar nog naar toe sturen dan!?

joachim U zit er al op. Dat heb ik even voor u geregeld. *haalt een laptop uit zijn rugzak, zet 'm opengeklapt op tafel* Ik ben zo vrij geweest om één en ander van uw site te slepen... En daar nog wat informatie aan toe te voegen... Kijk maar 's. Dit is de officiële site van die beurs in Shanghai. Hier heb je de virtuele beurs. Hier staat u. Berkema. Uw standaardassortiment. En hier heb ik de vernieuwingen gezet.

adrienne Vernieuwingen? Kan jij zo maar in onze computer? François kijk jij daar 's naar. ... Wat is dit!?

françois Laat 's zien.

joachim *even is het stil* En hier heb ik een knop voor geïnteresseerde investeerders. Als je die aanklikt dan kom je in de beursruimte terecht. Die is nog niet actief. Daarvoor heb ik uw toestemming nodig. Maar ik ga d'r van uit dat als we die activeren uw kapitaal binnen de week wordt verhoogd met twee-en-een-half tot drie miljoen euro.

françois Hadden wij vernieuwingen? Gingen wij vernieuwen? Adrienne?

adrienne Ik dacht het niet.

joachim Dat zijn dingen die ik verzonnen heb.

adrienne En die we dus niet waar kunnen maken. Hou d'r mee op. Verdwijnt jongeman. M'n huis uit.

joachim Nee... Het spijt me dat ik zo bot ben maar: nee... het zijn vernieuwingen die we nog waar gaan maken. Dat gaat ons lukken, geloof me. Dat is absoluut geen punt. We moeten alleen niet treuzelen.

Kijk, de belangrijkste vernieuwing zijn de tegels van onbeperkte grootte. Dat is een concept waarmee we de tegel ter plekke bakken. Tegen de muur waarop die moet komen. Desnoods bakken we zo'n hele muur af in één stuk. Eén grote tegel. Van vloer tot zoldering. Daarmee jagen we de concurrentie de kast op. We moeten alleen nog iets vinden om de ovens die we nu hebben om te bouwen zodat we ze kunnen

verplaatsen en verticaal hun werk kunnen laten doen. Dat kost een paar centen maar daarvoor heb ik die beursknop.

adrienne Verticaal bakken is onzin.

joachim Met gasovens is dat inderdaad uitgesloten maar elektrisch kan het wel.

adrienne ... *schijnt even te twijfelen* Dit kan niet zo maar hoor. U komt hier binnenvallen. U maakt iedereen gek met uw verhalen. ... Ik heb vanmorgen mijn broer begraven... En straks gaan we kip eten. Potverdorie. ...

Er valt een lange enigszins nare stilte.

emma Ik eet kaas. 'n Boterhammetje.

tegen Joachim Ik vind kip akelig om te eten.

Ik heb 's een broodje kip gehad en daar zat een veer in. Kipsalade weet je. Dus ik nam een hap en d'r kwam allemaal pluim tussen mijn tanden. 'n Grote slagpen. Kon je mee schrijven zo groot was die. Zat onder de mayonaise. En sindsdien: kaas en rinse appelstroop voor mij.

joachim Oké. Ik begrijp het. Ik ga te hard. Het spijt me.

Hij stopt z'n laptop weer weg en maakt aanstalten om te vertrekken.

Mag ik misschien nog één dingetje zeggen!? Waar was u daarnet?

adrienne Daarnet?

joachim Voor u hier binnen kwam?

anna Thee voor iedereen.

adrienne Wat maakt dat nou uit?

françois We kwamen van buiten.

joachim Ja maar wat deed u daar?

adrienne Dat gaat u niet aan jongeman.

françois De kippen waren los wij hielpen ze terug hun hok in jagen...

joachim Precies. En ondertussen kon ik rustig binnenkomen en hier desgewenst alles leeghalen.

adrienne Dan hadden wij de politie gebeld.

joachim En die zou te laat gekomen zijn.

adrienne Dan is het een zaak voor de verzekering.

joachim Nu, ik heb dat kippenhok opengezet daarstraks.

adrienne Waarom heb jij dat kippenhok opengezet? Dat mag jij helemaal niet.

joachim Omdat dat precies is wat de Chinezen op dit moment ook doen op de tegelmarkt. Ze kopen Italiaanse bedrijven op en zwieren die producten tegen bodemprijzen op de markt. Dat mogen zij ook niet. Maar ze doen het wel.

Dat is het kippenhok openzetten. Want daar gáán jullie klanten! Dat zijn de kippen. En terwijl jullie tevergeefs proberen die kippen weer binnen te halen staan zij straks klaar om jullie bedrijf over te nemen. En zij, dat zijn die Chinezen weer. En ik word daar niet goed van als jong ondernemer. Dus ik ben op zoek naar een oud familiebedrijf. Een bedrijf met traditie. Een bedrijf met geschiedenis en karakter. Het soort bedrijven waarvan er honderden worden opgeslokt en verteerd door Chinees kapitaal. Ik wil er zo eentje. Eéntje maar. Eéntje. En dan zal ik zorgen dat niemand dat te pakken krijgt. Dat het niet opgeslokt kán worden omdat het onverteerbaar blijkt. Hier is mijn kaartje. *legt zijn kaartje op tafel* Goeiemiddag.

adrienne Wacht, wacht, wacht, wacht. Wacht nou toch 's even. Jij bent zo snel... Ga even zitten. Neem een koekje. Doe 's gewoon.

emma Heb iii al 's Ritaline geprobeerd?

Ineens ontdekken ze alle vier dat Joachim staat te huilen. Iedereen wordt er stil van.

joachim Mijn vader, mijn biologische vader, was een eenvoudige schoenmaker. Maar hij was goed in zijn vak. Hij hield de Italianen soepel op afstand. Maakte dure degelijke schoenen op maat voor de rijkste mensen op deze aarde. En toen ging één van zijn reizigers met één zo'n schoen van hem naar China, naar één van die gigantische ateliers daar. En daar maakten ze binnen het half uur een perfecte kopie. Die reiziger is toen met Chinees geld voor zichzelf begonnen. En binnen het half jaar kon mijn vader zijn boeken sluiten. En hij heeft een pistool gepakt en zichzelf in de mond geschoten.

Daarom ben ik zo heftig.

emma Volgens mij moeten we 'm aannemen.

adrienne Jij hebt je nooit met het bedrijf bemoeid Emma. Dus dat moet je nu ook niet beginnen doen.

françois Ik voel er wel wat voor om hem een kans te geven.

adrienne François! Jij rommelt op de beurs.

Ik doe de tegels. Ja!?

françois Ja. Oké. Tuurlijk.

adrienne Hoe heet je?

joachim Joachim.

adrienne Ben je joods!?

joachim Mijn biologische moeder is lesbisch en die heeft een Joodse vriendin.

adrienne *zucht* Iedereen is gek. Als vroeger iemand Joachim heette had-ie een opa die in een kamp was gestorven. Klaar! Maar goed. Joachim, luister. Jij gaat nu gewoon naar huis. En morgen, vanaf twee uur, als de sollicitaties beginnen, kom jij terug naar hier. Ik ga ondertussen alle overige kandidaten afbellen. En jij gaat nu thuis nadenken over een manier om verticaal te bakken. Kan je daar mee leven?

joachim Ik denk het wel mevrouw.

adrienne Doe dat dan.

SCHERMTEKST

De rest van die dag verloopt voorspoedig. Dat wil zeggen: d'r wordt geen ruzie gemaakt in huize Berkema. Evenmin is er een grondverzakking of een gasontploffing, de kip is niet te taai, de buurvrouw houdt zich rustig en François vertelt een mop. Een flauwe mop weliswaar, iets over twee tomaten die met vakantie gaan, maar zelfs Adrienne glimlacht toegefelijk. En dat is lang niet meer gebeurd...

De dag nadien...

François zit in z'n pyjama met een headphone op in de zetel op z'n laptop te werken.

pierre Heb jij al nagedacht inmiddels?

anna *dekt de tafel* Ik denk de hele dag na.

Kan jij met denken stoppen dan?

pierre Dat bedoel ik niet.

anna Ik zou het wel willen. Het schijnt mogelijk te zijn. Geen gedachten.

pierre Anna doe nou 's niet zo vervelend...

anna Ben ik vervelend!?

pierre Nee natuurlijk niet maar... je weet heel goed waar ik het over wil hebben en je begint met opzet over iets anders.

anna Dat is niet waar Pierre. Ik weet inderdaad waar je het over hebt. Ik heb 'm gelezen, je brief. Maar wat ik zeg staat daarmee in verband.

pierre Dat verband zie ik niet...

anna Jij wil weg. Jij wil samen met mij wegtrekken en ergens anders een nieuw bestaan opbouwen. En ik mag mijn kind meenemen. Dat schrijf je.

pierre En ik hou van je.

anna Ja. En je houdt van me. Is er één vrouw waarvan je niet houdt? Waar je niet mee naar bed zou willen – want dat is wat je bedoelt met ik houd van je, toch!?

pierre Is dat niet normaal dan? Als je van iemand houdt dat je daar ook bij wil slapen?

anna William is nog maar drie dagen dood.

pierre Hij heeft je al een jaar geleden laten vallen. Meer dan een jaar geleden.

anna Maar zie je dan niet dat ik het niet wil?

pierre Jawel.

anna Maar dat is een te verwaarlozen detail, volgens jou.

pierre Nee daarom heb ik dat geduld gehad, al die tijd.

anna ... Het probleem zit in je hoofd. Niet in de feiten. Het zit bij jou, in je denken.

pierre Weet je dat relaties in moslimlanden gemiddeld veel beter zijn dan bij ons?

anna Wat zeg jij nou?

pierre En in Indië. Waar ouders de huwelijken regelen. Dat je niet van me houdt is een voordeel. Want daarom verwacht je d'r niks van. En ligt jouw lat zo laag dat zelfs ik er overheen kan.

Ik zal je boekjes geven. Boekjes geschreven vanuit het perspectief van de Koran. Over de taak van de man en de vrouw binnen het huwelijk. Verbijsterend interessante lectuur.

anna D'r worden neuzen afgesneden op grond van de Koran, lippen weggeknipt, d'r worden vrouwen gestenigd, met benzine overgoten...

pierre ... dat zijn de buitensporigheden.

anna Oh, dat zijn de buitensporigheden maar... wat kinderachtig van mij om me daarover op te winden.

pierre ... Wat voor een gesprek is dit nu. Ik wil iets zeggen. Ik bedoel iets. Jij bent toch van het principe dat je niks moet afwijzen...

anna Oké. Bedoel iets...!

pierre ... dat naar alles kan geluisterd worden, maar als ik iets zeg geldt dat principe ineens niet meer...

anna Ik zeg: 'Bedoe-hoel!' Jeetje.

pierre Kijk nou hoe je doet.

anna ...

pierre *begint na een gepaste stilte op kousenvoeten verder* Wij kijken naar hun excessen en klampen ons op grond daarvan vast aan ons eigen gelijk, maar in de Arabische wereld kijken ze met evenveel afschuw naar het feit dat hier bijvoorbeeld iemand soms z'n hele gezin uitmoordt. Voor een andere man. Of zomaar. Uit wanhoop. Je kinderen! Dat kunnen ze zich niet voorstellen. Vinden ze daar dan volstrekt onbegrijpelijk.

anna De sociale druk ontbreekt. Ik kan met jou toch geen gedwongen huwelijk aan gaan. Het is een 'gedwongen' huwelijk. Gedwongen!...

pierre ... En ik ontken dat van die neuzen niet en de eermoorden, maar dat is niet de norm binnen het islamitisch huwelijk. In veel van die gedwongen huwelijken ontstaat na een tijd een zekere band. een vorm

van respect, omdat de ander zich aan zijn taken houdt en dat mondt dan uit in liefde... En die is vaak veel dikker en steviger dan die stormachtige verliefdheden waar onze huwelijken op stuk lopen.

anna Waarom neem je zelf niet iemand waar je niks voor voelt dan!?

pierre Het beeld dat wij over Afrika hebben ook bijvoorbeeld, is er één van hongersnood, slachtpartijen en dictaturen. Waar of niet? Mijn broer is lange tijd in Afrika geweest, die heeft niet één lijk gezien, vertelde die, en hij heeft overal gezeten. Maar hij is wel duizenden, miljoenen mensen tegengekomen die elke dag gewoon wakker worden, hun kinderen zoenen, naar hun werk gaan, eten klaar maken en weer gaan slapen. Allemaal mensen die hier bij ons niet op televisie komen.

anna Hoe dan ook... ik ga niet met je trouwen.

pierre Zullen we dat in het midden laten?

anna Kijk! Pierre, jij wil weg... Dat begrijp ik, jij wil weg uit de situatie waarin je zit. Want die leidt tot onvrede en jij wil tevreden zijn... Dat kan ik perfect volgen. Alleen de manier waarop is te kinderlijk voor woorden. Want zelfs al trouwen wij met elkaar, zelfs al ga ik van je houden en kan je meermaals per dag met me naar bed...

pierre Wat zeg je!?

anna ...dan nog leidt dat niet tot het geluk dat jij voor ogen hebt.

pierre Ik denk het wel hoor.

anna Je gaat er aan wennen! Het went! Alles went! Misschien duurt het een jaar, misschien vijf jaar, maar dat zijn slechts momenten tegen de achtergrond van de eeuwigheid en op een gegeven moment zit jij gewoon weer sip door het raam te kijken, net als nu. Dat is de tragiek van het leven waar we in zitten Pierre. We wennen aan alles. En daar wil ik nou van af. Dat doe je niet door je dromen na te jagen, maar door ze los te laten.

Mij kan het bijvoorbeeld geen fluit schelen wat er verder gebeurt in mijn leven.

pierre Dan kunnen we perfect trouwen toch?

anna ...

emma *komt pratend uit het slaapkamergedeelte samen met Adrienne. Er staat een ontbijt klaar, ze gaan aan tafel zitten en beginnen er aan* Ik vond papa absoluut niet toegankelijk.

adrienne Het is de vraag of een papa toegankelijk moet zijn. Jij gaat er van uit dat het tegenwoordige rolmodel waarbij je ouders je vrienden zijn. ...

emma Ik heb het nu niet over het tegenwoordige rolmodel of de jeugd van tegenwoordig... Ik heb het over ons gezin, het nest waar wij zijn uitgekomen, Adrienne.

adrienne Ik heb altijd eerbied gevoeld voor papa. Respect. Dat dwong hij af. Ook door de afstand die hij onderhield. Doordat-ie niet bij ons op bed mee kwam zitten kleien. En als ik kijk naar al die onopvoedbare kinderen op die scholen waarvan de ouders met twee uit werken gaan en die zich dan 's avonds schuldig voelen en vriend willen zijn met hun kind... Het lijkt wel alsof papa een crimineel was, als ik jou bezig hoor.

emma Als ik naar William kijk en zie hoe die heeft zitten worstelen met z'n leven... Dat had niet gehoeven... Over mezelf ben ik evenmin enthousiast en als ik naar jou kijk...

adrienne Ja. Wat dan!?

emma Ik begrijp niet dat je 'm zo verdedigt, hij kon naar jou ook... Ik zie nog zo voor me die keer dat jij je bord had omgestoten dat je alles van de grond moest opeten.

adrienne Ik heb nooit meer gemorst nadien!

emma Je was zeven. Ik was vier. En helemaal geshockt. Dat is mijn eerste bewuste herinnering...

adrienne Ik ben heel tevreden met mezelf. Met hoe ik ben.

emma Ik niet. Ben vaak radeloos. Zo maar. Ik wil dikwijls dood. En dan ben ik niet eens ongesteld.

adrienne Jij had nooit van die psychologie moeten gaan studeren. Word je toch hardstikke gek van. Al die ziektes die plots een naam krijgen en beginnen te bestaan.

emma Als moeder was blijven leven...

adrienne Als ik rank was geweest en goed in vioolspelen. Of als Hitler een meisje was geweest... Niet gaan alsen Emma, dat gaan we niet doen, we gaan hier niet alsen...

emma ... Papa heeft nooit echt gerouwd weet je dat.

adrienne Mama is ook haar hele leven zo loops als een kater geweest.

emma Dat is één kant van het verhaal. Maar ik neem aan dat ze ooit van elkaar gehouden hebben, toch!? En hij heeft die gevoelens weggestoken onder zo'n laag beton.

adrienne Ze heeft 'm alleen maar bedrogen. Alleen maar...

emma Hij was als de horizon zo afstandelijk.

Als ik zo'n man had gehad, ik zou precies hetzelfde doen. Maar ze is wel altijd bij 'm gebleven. En het is wel onze moeder. En wij hebben als kinderen ook nooit gerouwd weet je dat!? Wij zijn opgegroeid in de overtuiging dat het heel erg was voor papa dat hij zijn vrouw kwijt was en achter bleef met drie peuters. Maar dat wij geen moeder hadden daar stond niemand bij stil.

Trouwens ik snap niet... Jij hebt toch ook met die dirigent, hoe heet-ie, die Jaap...?

adrienne Dat hoofdstuk is afgesloten. Emma alsjeblief zeg. Ik ben aan het eten.

emma Dat is helemaal niet afgesloten. Dat is een stuk van jezelf dat je opnieuw onderdrukt hebt. En dat komt vandaag of morgen weer tevoorschijn. Let maar 's op.

adrienne Ik vind het niet prettig om hier zo onaangekondigd over te beginnen praten.

emma Het is ook niet de bedoeling dat het prettig is Adrienne. Waarom moet altijd alles prettig zijn?

adrienne En nou kappen! Stop! Duidelijk!?

Al dat gepoer in het verleden, en in iemand anders zijn binnenste... Je moet me met rust laten.

Uitwerpselen van een hond op straat daar moet je ook niet in gaan zitten poeren met een stokje. Als je dat gewoon laat liggen dan verdroogt het en het waait weg met de wind. Klaar.

emma Oké. ... Jij was de oudste, jij hebt mama nog vijf jaar meegemaakt, jij bent gezoogd, gekoesterd, je hebt misschien nog herinneringen aan haar. William was een babietje! Die was zeven weken.

adrienne Ondertussen heb ik zelf ook al een kind verloren ja. Ik kan trouwens geen kinderen meer zien. Ik word fysiek misselijk... als ik zo'n dingetje blij zie huppelen in de supermarkt of zo met een ballon of zo iets kinderachtigs... En als ik het daar niet over wil hebben moet je dat respecteren.

Ik heb zelfs Anna... die heb ik verboden haar kind hier op te voeden. Ik heb haar tot niks verplicht. Ik heb gezegd: 'Je kan kiezen. Je hoeft het voor mij niet af te staan maar als je voor je kind kiest, moet je een andere baan gaan zoeken...'

emma En waarom gebeuren die dingen denk je Adrienne? Waarom raak jij je kind kwijt? Heb je je dat al wel 's afgevraagd?

adrienne Omdat iemand de hoofdzekering was vergeten af te zetten. 't Was weekend. Ze liep door de fabriek. Achter een stuiterend balletje aan. Dat komt in de inpakmachine terecht. Ze buigt zich naar binnen en valt daarbij tegen de 'aan'-knop... 't Was weekend.

emma ... Dat zijn de feiten – maar op een hoger niveau. Op het vlak van het noodlot, van je biografie...

adrienne Ach mens... met je hoger niveau...

emma Ja! Ja! Waarom val ik altijd op mannen die gesloten zijn en gewelddadig. Waarom was William zo...

stuurloos.

adrienne Niet waarommen! Niet waarommen! Dat doen kinderen van vier. Waarom dit, waarom dat.

emma Het leven, het bewustzijn is een systeem. Dat volgt wetmatigheden. Dat draait programma 's af. Die programma 's worden in de kindertijd geschreven Adrienne.

Adrienne pakt haar mobieltje en gaat sms'jes zitten bekijken en beantwoorden.

Als je daar te maken krijgt met een gemis dat niet naar behoren verwerkt wordt, dan zal jij de rest van je leven in situaties terecht komen die datzelfde gevoel van gemis oproepen. En als je dat signaal negeert wordt het volgende keer nog erger, tot je d'r mee aan de slag gaat.

adrienne En nou gaan we d'r over ophouden.

emma Zie, jij bent net als papa, d'r is gewoon geen doorkomen aan. Elk onderwerp ligt gevoelig en je wil nergens over praten.

adrienne Of moet ik je mijn huis uitgooien?

emma Jouw gevoelsleven is als een ontplofte kernreactor waar een dikke laag beton over gegoten is. En je weet het niet eens.

adrienne Ik meen het.

emma *staat recht, gaat op de bank liggen* Dit is niet jouw huis.

Anna komt binnen.

anna Kan ik afruimen?

Niemand reageert. Anna ruimt af.

françois *doet zijn hoofdtelefoon af* How how how... ik wil nog wel een croissantje voor Wall Street opengaat. Azië is slap als een dweil vanmorgen, de hele week al. *tegen Adrienne* Heeft mijn prinses een beetje kunnen slapen? *zoent haar in het haar* Ik heb liggen woelen hè...?

adrienne François, vind je het erg om je mond te houden?

françois Sinds Willem II naast de titel heeft gegrepen vind ik niks meer erg.

Pierre komt de keuken binnen, met z'n jas aan en autosleutels in de hand.

pierre *tegen Anna* Ik ben even naar de bandencentrale om dat reservewiel op te halen, maar eh...

adrienne Ik ga even terug liggen.

françois Heb je weer hoofdpijn?

Adrienne reageert niet, ze loopt gewoon af.

pierre ... ik verwacht iemand uit Duitsland met een lading gazonzaad... ehm...

françois *roept Pierre.* Kom d'r effe bij zitten joh.

pierre *steekt zijn hoofd om de hoek van de huiskamer* Ja!?

françois Kom d'r effe bij zitten.

Pierre gaat zitten, tegen z'n zin want hij wil naar de bandencentrale. ...

françois Pierre als ik jou nou zou vragen... Als ik nou zou zeggen: 'Pierre jij bent God en je kan om het even wat veranderen in de wereld.' Doe dan 's.

Emma staat op en loopt de kamer uit.

pierre Wat!?

françois Verander 's. Verander de wereld 's.

pierre ... Op dit moment zou ik wel een beetje regen kunnen gebruiken. Het is nogal droog en het ziet er niet naar uit...

françois Oké. 'n Beetje regen, wat nog meer?

pierre Wablieft!?

françois Die regen hebben we gehad en verder?

pierre Iets met de Chinezen!?! De Chinezen weg!?!

françois Jij bent God, Pierre, je moet aan mij niet vragen of het goed is wat je wil doen. Dat doet de echte God ook niet. Wat overigens heel stom van 'm is hoor want ik heb wel een paar ideetjes in verband met dingen die hij over het hoofd ziet, vind ik.

pierre Ik heb gewoon niet zo veel last van die Chinezen.

françois Ik zou bijvoorbeeld de aftrek op de hypotheekrente onmiddellijk terug naar het niveau willen brengen van vóór '91.

pierre Ik zit volle dagen met m'n neus in de tuin meneer François. Ik vind eerlijk gezegd dat God de klus naar behoren heeft geklaard. En ik ben niet gelovig maar ik merk dat alles wat wij proberen verbeteren in de schepping... ik heb nou twee jaar terug dat genetische gazonzaad zitten inzaaien, dat is ook zo iets Chinees dat je bijna verplicht wordt te kopen tegenwoordig, d'r zit een gen in waardoor ze de bodem dermate verzuren dat de paardenbloem en de klaver en al die andere gewassen die je niet op je gazon wil, er niet meer op gedijen. Maar d'r zitten nu ook geen regenwormen meer onder het gras en geen emelten, die bodem krijgt geen lucht, en dat gras is ook taaiig en donker. Het is niet mooi. En je haalt je knieën open als je d'r op valt.

En nou heb ik een jongen uit Oost-Duitsland laten komen. Die nog wilde graszaden heeft. Die haalt hij uit Oekraïne. Uit dat gebied rond Tsjernobyl. Daar moeten we het nu van hebben weet je. Want dat stuifmeel van dat Chinese gras...

Er wordt gebeld. Anna gaat open doen.

françois Dus jij hebt 't niet gehoord!?!

pierre Wat!?!

françois Wat ik daarnet zei over die hypotheekrenteaftrek dat dat nergens op slaat?

pierre ... Nee.

françois Mooi. Mooi. Dank je...

Joachim komt binnen, heeft niet geslapen, das los, haar in de war en heel gefocust Jij bent te vroeg volgens mij?

joachim tegen François en iedereen die daar zit Eh... ik heb nog een beetje zitten werken gisteravond en diep zitten nadenken en... Ik wil een paar dingen voorleggen.

françois Doe maar.

joachim Waar is de mevrouw?

françois Die kunnen we niet storen; die ligt met migraine op bed.

joachim Ga haar toch maar halen. En die andere mevrouw, is die ook van de familie?

françois Dat zijn zussen.

joachim Ik wil ze d'r bij; ik wil iedereen d'r bij...

Anna gaat de vrouwen halen.

françois Wil jij ondertussen een glaasje sap?

joachim Ik denk dat de manier waarop we het moeten aanpakken zo breed is... Zo groots ook... ik durf het woord haast niet te gebruiken maar ik zou bijna zeggen: zo wereldomvattend...

françois In welke zin dan?

joachim Wacht effe tot de anderen d'r zijn.

Er wordt even in stilte gewacht tot de anderen er zijn.

pierre Ik zou naar de bandencentrale moeten...

joachim Is het mogelijk dat je blijft!? Ik wil reacties zien van zo veel mogelijk verschillende mensen. Ik wil gewoon weten of ik niet gek ben.

adrienne *komt op* Twee uur was de afspraak.

joachim Een gedachte, mevrouw, creativiteit, trekt zich van de klok niks aan... U bent boos zie ik, maar dat is goed. Want als mijn ideeën uw boosheid niet kunnen verdrijven zijn ze waardeloos.

adrienne Waar gaat het over?

joachim Over ons! Over de wereld! En over de mensheid die zich daarop probeert te handhaven. Ga zitten.

De drie vrouwen gaan op de bank zitten, de mannen zitten al bij de tafel.

Als ik een pan water op het vuur zet. Ik wacht tot het water kookt. En ik gooi daar vervolgens een kikker in. Dan probeert dat beest als een gek uit het water te komen. Meteen. Wanneer ik daarentegen die kikker in die pan gooi voor ik het water op zet. En ik breng het dan geleidelijk aan de kook. Dan is er geen enkel moment, waarop die kikker besluit om te proberen dat water te verlaten. Geen enkel! Hij laat zich, terwijl hij volkomen ontspannen in het water hangt, morsdood koken. Dat verschijnsel noemen ze het Boiling Frog Syndrom en dat is op allerlei situaties van toepassing. Gaande van mensen met een verslaving, of vrouwen die een gewelddadige man niet kunnen verlaten tot bedrijven waar gepest wordt op de werkvloer etc.

Nu was ik vannacht aan het nadenken over hoe we dit tegelbedrijf weer gezond kunnen maken. Maar daardoor kwam ik bij de vraag: wat is gezond?

Tot in het midden van de vorige eeuw was er nog honger in Nederland. De winter van '44-'45 was de laatste keer. Dat is de laatste keer dat we nog aan den lijve ondervonden hebben hoe belangrijk het is dat er in de basisbehoefte wordt voorzien. Voedsel, kleding, onderdak. Maar eind jaren vijftig waren we d'r al. Onderdak kon bij ons nog ietsjes beter, maar voedsel en kleding was er in voldoende mate. Voor iedereen. In de hele westerse wereld. We hadden toen al onze doelen moeten verleggen. Ons de vraag moeten stellen: wat gaan we nu doen!? Buiken zijn gevuld, lichamen gekleed, we slapen droog. Wat nu? *laat de figuren op het toneel voor wat ze zijn en wendt zich tot het publiek* Wat hebben we nu nodig om gelukkig te zijn!? Die vraag is toen niet gesteld. We zijn voort blijven borduren op de ouwe overtuiging van de hongerige: geluk is als je buik gevuld is. Maar aangezien die al vol was eind jaren vijftig, zijn we geluk gaan zoeken in 'de manier' waarop we die buik vulden. Begin jaren zestig zat geluk 'm in de steengrill, de friteuse, de keukenrobot, het gourmetstel, de pizzapan... En ook 'onderdak' zijn we blijven koesteren als belangrijkste geluksbrenger met stofzuigers, tuincentra, meubelboulevards – en 'kleding' met Lacoste, Burberry, Gaastra – we hebben alles tot hoog boven het niveau van de basisbehoefte getild. En de consumptiemaatschappij was geboren. Geluk werd als begrip vervangen door 'koopkracht'. Als we meteen na de hongerwinter naar halverwege de jaren zestig waren gewipt, dan waren we d'r uitgesprongen met z'n allen, net als die kikker, maar het ging geleidelijk, de hippie- en de provobeweging hebben er proberen uit te springen. Maar het was toen al te laat. De industrie negeerde het signaal, zette de flowerpowermotieven op tassen, kleding en autootjes en joeg de winst de hoogte in. Daarna liepen de kerken leeg. Terecht ook, want de ouwe religie bood geen alternatief voor het gevoel van leegte dat als bijproduct van het consumptiegeluk in ons binnenste de kop op stak. De kerk verdween en d'r kwam ogenschijnlijk niks in de plaats. Maar een vacuüm bestaat niet. Leegte vult zich spontaan met wat er voor handen is. En wat was er voor handen!? Economie! De economie die een hechte alliantie was aangegaan met de wetenschap, de politiek en de media! De economie werd onze nieuwe religie. Shoppen werd tot doel van het leven uitgeroepen. Kijk op zaterdag in de winkelstraten in al onze steden. Al die weldoorvoede, goed geklede mensen met ernstige afgetrokken gezichten en handen vol dingen die ze niet nodig hebben maar waarvan ze 't gevoel hebben.

dat die tot hun basisbehoefte behoren. En zonder dat iemand het in de gaten had hebben we een dictatuur gesticht. Erger dan die van de kerk in de middeleeuwen. En we weten het niet eens! Het ziekelijke van het economische denken is dat ze op groei is gebaseerd. Groei en winst. Stagnatie is recessie. Maar aangezien de planeet niet meegroeit en de voorraden eindig zijn, kon er alleen nog winst gemaakt worden door technologisch vernieuwing en efficiëntie. Omwille van die groeidwang werden de economische wetmatigheden ook toegepast op gebieden waar ze niet thuis hoorden: de zorg, het onderwijs, de kunst. Alles wat voorheen non-profit heette moest op een gegeven moment winst gaan maken. Natuurlijk werd er geprotesteerd. Maar dat was gemummel in de marge van de hedendaagse geschiedenis... Dat stond in geen verhouding tot de wetenschappelijk onderbouwde drijfveren van de winsteconomie. De geïnstitutionaliseerde hebzucht werd door niemand als dusdanig erkend omdat het predicaat hebzucht als een moreel oordeel werd gezien; moraliteit werd geassocieerd met de kerk en de kerk met kinderporno. Dus werd moraliteit vervangen door wetenschap, door wiskundige modellen die voor natuurwetten werden gehouden, en waarin geen spoor van de hebzucht viel te ontdekken. Men dacht dat dat de manier was waarop God de wereld bedoeld had met z'n schepping. Als er al een God bestond. En een schepping. Dat was wat onze cultuur, dat was wat het westen de wereld te bieden had, de basisbehoefte van de holbewoner, opgevoerd tot ver voorbij het absurde, met het vernuft, de kennis en het industriële vermogen van de hoogtechnologische samenleving. Tot... op het punt waar we nu zijn aanbeland en waar het hele systeem alsmaar dieper wegzakt in chaos...

En één vraag is iedereen onderweg vergeten stellen: wat zijn de nieuwe behoefte nadat een mens met een gevulde maag, droog en warm zit? Hoe kunnen we geluk genereren? Daar heeft niemand bij stilgestaan. Of erger nog: dat moest geheim blijven. Want gelukkige mensen hebben geen behoeften en kopen niks. En dan zijn we die cultuur gaan exporteren. Naar China, naar Indië, Brazilië... Volkeren waarvan de meeste huidige bewoners de honger nog aan den lijve hebben meegemaakt. En terwijl wij hier als gevolg van consumptieleege zitten kampen met zelfmoord en depressie, terwijl wij hier lopen twijfelen tussen Prozac en meditatie, hebben zij het zaakje overgenomen. En zij passen het winst-economisch denken nog veel rigoureuzer toe dan wij het ooit hebben durven doen. Want zij hebben nog geen idee van de kater na het feest.

Op elk moment hadden we d'r uit kunnen stappen. Op elk moment hadden we als kikker tekeer kunnen gaan en springen. Maar we hangen! Al sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog hangen we; volkomen ontspannen in het alsmaar heter wordende water. *terug naar de figuren op het toneel* Daarom – heb ik zitten bedenken – gaat dit bedrijf niet over tegels. Dit bedrijf gaat niet over winst maken. Dit bedrijf gaat over het ontwikkelen van een nieuwe mentaliteit, een nieuwe cultuur, waarbij winst niet het belangrijkste oogmerk is maar evenwicht; geluk, niet alleen het geluk van de klant maar ook van de werknemer en zelfs dat van de concurrent. Wij moeten geluk gaan produceren. Door middel van tegels. Genoeg verdienen om iedereen te betalen. Klaar. Niet meer willen groeien. Tenzij innerlijk. Niet het bedrijf. Maar de werknemers en de klanten. Iedereen die met het bedrijf te maken heeft, motiveren en de ruimte geven om op zijn eigen manier en in zijn eigen ritme, zichzelf tot ontwikkeling te brengen door te zoeken naar een werkelijk innerlijk geluk.

emma *springt als enige recht en klapt in de handen* Bravo! Ik vind dit... Dit vind ik gewel... Ik doe mee. Ik weet niet waaro... maar... Dit is, dit doet zo goed om te horen allemaal.

françois We zitten vrees ik wel nog met een bedrijf dat heel diep in de rode cijfers staat eh... Joachim.
joachim Daar ben ik niet zo bang voor. Dat trekken we wel recht hoor... Ik heb hier en daar op het net al even laten vallen dat we verticaal gaan bakken... En d'r ziin durvers met kapitaal die daarop willen

intekenen. Alleen: we moeten het nog waarmaken. Nu zetten jullie, geloof ik, het tinglazuur als een papje op die tegels en die gaan dan zo een oven in... toch? Graadje of 1250 heb ik begrepen...

françois Jaaah dat zou best kunnen dat er hier gebakken wordt op 1 punt 25. Ik heb er geen idee van eigenlijk...

joachim Nou dat papje daar moeten we een gel van maken die ook verticaal keurig op z'n plek blijft... En dan is het een kwestie van een draagbaar ovenelement te bedenken en een manier om ter plekke aan voldoende stroom te komen. Dat 's niet 't probleem, daar komen we wel uit... Het punt is wat willen we met onszelf...

emma Wat voor ouders heb jij gehad Joachim?

françois *z'n mobieltje gaat* Whoeps! Ja... 'k ga toch effe luisteren. *gaat wat apart staan*

joachim Mijn moeder was verkeersagent.

emma Verkeersagent?

joachim Ja dit soort werk. *zwaait met de armen* Een stewardess zeg maar. Maar dan voor auto's en vrachtwagens en zo, en zij was lesbisch dus na de zelfmoord van mijn vader...

emma *tegen Adrienne. Adrienne reageert niet. Zit 'm alleen snuivend aan te kijken* Ik vraag me af waar hij die gedrevenheid vandaan haalt.

joachim Maar is het dan duidelijk voor iedereen waar het over gaat? Is voor jullie mijn verhaal helder?

emma Glashelder.

françois *roept in de telefoon* Na'jah Teun moet je horen... Als ik nou bijvoorbeeld de aftrek op de hypotheekrente van jouw boerderij onmiddellijk terug naar het niveau van voor '91 breng dan kan jij die paar ton makkelijk investeren op dit ogenblik...

anna Mag ik verder met mijn werk!?

joachim Uiteraard.

françois *tegen Joachim* Ik denk dat de aandeelhouders niet gaan juichen als ze horen dat winst maken geen oogmerk meer is.

joachim Financiële winst is geen oogmerk meer. Op menselijk vlak gaan we wel winst maken. Veel zelfs. Op innerlijk vlak.

françois Beetje vaagjes vin' 'k. Om nou zo aan de telefoon tegen zo'n investeerder over z'n innerlijk te beginnen... Hij weet niet eens waar 't ligt.

joachim We moeten ook een ander soort investeerder aantrekken... Eéntje die geraakt wordt door ons verhaal.

françois Een investeerder wordt geraakt door elk verhaal als het maar niet vertelt dat die honderd euro die hij nu inbrengt er straks tachtig zijn met een hoop gelukkige mensen d'r omheen want daar wordt-ie toch niet blij van, vrees ik...

joachim Jawel! Jawel! Jawel! Als er een ramp is brengen we met z'n allen miljoenen bij mekaar. Rendement: nul. NUL! En toch doen al die mensen dat graag. Is het hele land blij met het bedrag. En trots. Je moet alleen het juiste verhaal op de juiste toon vertellen.

françois Dat weet ik. Ik doe al mijn hele leven niet anders dan geld van mensen hun rekening kletsen. Maar die mensen denken dat het aan hun ligt dat ze geld verliezen. Ik vraag ze niet gewoon geld om te laten verliezen. Ik doe ze geloven dat we gaan winnen en nadien doe ik ze geloven dat het komt door hun gebrek aan vertrouwen. In mij.

joachim Wacht even voor we in pietepouterigheid terecht komen. Want het is Groot, waar ik aan denk. Het gaat om een bewustziensverschuiving...!!! Het gaat niet om een individu. Het gaat om de mensheid.

pierre Nou ja ik ben ook wel ontevreden zoals je daar vertelt, dat kan ik wel volgen, dat je buik vol zit en je bent toch niet gelukkig, dat kan ik goed volgen zelfs, mahaar ik heb niet het gevoel dat ik die ontevredenheid kan wegwerken door bijvoorbeeld minder te gaan zitten eten of een dunner jasje aan te trekken want dat is toch wat je zegt... in verband met de basisbehoefte enzo.

joachim Nee de basisbehoefte blijft gegarandeerd. Hou jij je jas maar aan. Met die onvrede moeten we aan de slag. Ieder op z'n eigen manier. Ik heb geen oplossing. Ik weet alleen dat het vergroten van bezit, het rijker worden, meer winst maken etc., niet de richting is waarin we moeten zoeken...

anna Onvrede kan je niet uitbannen. Onvrede is nodig. Je kan niet groeien zonder pijn.

pierre Als dat zo is moet ik al heel erg groot zijn. Huh! Als pijn doet groeien jongen dan ben ik een kanjer.

anna De pijn die jij voelt veroorzaakt je zelf.

Door absoluut te willen dat de dingen zich op jouw manier ordenen. Door niet los te kunnen laten. Je bent als een peuter die met zijn ene hand de deur dicht duwt waar hij met z'n andere hand tussen zit.

pierre Jaaa... Nou zeg. Wat is de 'deur' en wat is dan 'de hand' in jouw verhaal...? Je moet het niet te bont maken met je metaforen... Bovendien vind ik het niet prettig dat je hier in het openbaar...

adrienne Zijn we klaar!?

joachim In grote lijnen wel.

adrienne Mag ik dan iets zeggen!?

joachim Tuurlijk.

adrienne U moet bij Oxfam gaan werken jongeman. Bij Berkema worden er tegels gebakken, geen gelukskoekjes. Geluk is voor idioten. Kijk om u heen! Het is niet de bedoeling van het leven dat we gelukkig worden. Daar hoeven we ons dus godzijdank niet mee bezig te houden. Bij Berkema maken we tegels en winst. Is dat duidelijk?

françois Ik zei het al...

adrienne Ik heb een aandeelhoudersvergadering waarin een hoop achtenswaardige en realistische figuren zitten, die ga ik, zelfs al zou ik dat willen, maar ik wil het niet, die ga ik met jouw praatjes niet om de tuin proberen leiden. Ik maak me onsterfelijk belachelijk!

joachim Is dat uw voornaamste probleem!?

adrienne Wat?

joachim Dat ze u belachelijk gaan vinden?

adrienne Meneer u kan gaan! Vorige keer met die kippen en zo hebt u mijn aandacht kunnen wekken...

Maar dat was een vergissing, mijn excuses daarvoor. U wordt bedankt vanwege uw engagement za'k maar zeggen... En ik wens u veel succes verder met het zoeken naar een baan en zo meer. Maar dit was het voor vanmiddag... En nu wil ik een partijtje gaan golfen... *staat recht en verlaat de ruimte. ... vlak voor ze de deur bereikt...*

emma Ehm... ik teken bezwaar aan.

adrienne Vertel.

emma Tegen de gang van zaken. Volgens mij heb ik net zoveel recht als u om om om... om hier iets over te zeggen...

adrienne Recht absoluut, alleen ontbreekt u de expertise...

emma Op welk vlak?

adrienne Bedrijfstechnisch.

emma Ik merk dat u over even weinig expertise beschikt op psychologisch vlak...

adrienne Niet zo aanmatigend. Emma! Je bent hier te gast. En dit is mijn huis.

emma Ik ben hier net zo goed opgegroeid.

adrienne Maar ik heb het gekocht, Emma! Jij hebt jouw deel van de erfenis in één of ander stompzinnig armoedzaaiersproject gestoken en nou heb jij je te gedragen. ...

Emma houdt prompt haar mond en buigt het hoofd.

Dat dacht ik ook.

Adrienne verdwijnt.

François, kom je!?

françois Ehm... Ja!... *gaat achter haar aan*

anna Wil iemand sap?

Emma gaat naar haar kamer. Iets doen. Of halen.

joachim *tegen Pierre* ... Nou ja. Als een idee niet overslaat dan is het waardeloos. Als de vonk niet een brand veroorzaakt. Snap je?...

pierre *de bel gaat* Daar heb je waarschijnlijk die man van het zaad al...

Joachim gaat naar de keuken.

joachim *tegen Anna* Ehm... 'k ben weg. ...

adrienne *loopt met François achter zich aan, van de slaapkamerdeur naar de voordeur* ... Ik heb al offertes gehad hoor. Van ene Chinese meneer Hu. Die belde me. Hij zegt: 'Het is hier met meneer Hu.' Ik zeg: 'Hoe!?' 'Hu,' zegt-ie. ... *giechelt* Snap je!?' 's 'n grapje François.

françois Wat wilde die dan?

adrienne Kopen uiteraard. Hu International is een keramiekgigant uit Guangdong.

...

En ze verdwijnen door de voordeur op weg naar het golfcourt. Anna zoent hem.

joachim Wat doe je nu?

anna Ik weet het niet. Mijn lichaam doet dit.

joachim En wat wil je lichaam daar mee zeggen dan?

Emma komt terug.

anna Ik weet het niet. Het spijt me.

joachim *zucht* Anna!... Even niet. Oké. *draait zich meteen om en loopt resoluut naar de voordeur. Tegen Emma zegt hij nog* Dag.

emma Ik ben geschrokken weetjedat? Heb kranten zitten lezen op weg hier naartoe. Ik zit al drie jaar in Colombia, daar is Nederland ver weg.

Pierre komt binnen zet een zak graszaad tegen de muur. ... Loopt van de voordeur door de keuken naar achter.

pierre *tegen Anna* Het gaat nog onweten, je moet die ramen dichtdoen boven.

joachim Wat in de kranten staat is flauwekul. Het is veel erger. Alle kranten zijn eigendom van Focus Media. En Focus is ook Chinees. De rechtse regering heeft een paar jaar terug in paniek de Chinezen binnengehaald, omdat het tekort de pan uit swingde na het uiteenspatten van de euro. Die nieuwe gulden bleken waardeloos. Nu betalen we hier alles met yuans. En de banken gaan mee. Het kapitaal zeg maar...

emma Ik voel me idioot.

joachim Zo voelt iedereen zich hoor. Dat is het Oranjegevoel tegenwoordig.

emma ... Je probeert je in te zetten voor een betere wereld. Je gelooft dat dat kan... En terwijl... in je eigen familie weet je, zit er nog zoveel...

anna *vanuit de keukendeuropening* Dat kan niet! Een betere wereld kan niet. Als dat zou kunnen dan was

het al lang gebeurd. Hoeveel mensen hebben zich niet ingezet voor wat volgens hen een betere wereld was? Hoeveel revoluties zijn er al niet geweest? Allemaal oprechte mensen die goeie doelen nastreefden. Die onrecht bestrijden. Slechteriken opsluiten. En waar is dat paradijs dat ze allemaal voor ogen hadden!? *Pierre komt terug met een emmer en een stukje tuinslang van een meter ofzo en rept zich via de keuken door de voordeur weer naar buiten. ...*

Het gaat hier op en af. Altijd eeuwig, op en af. Dat is het basiskenmerk van dit duale universum waarin we met ons bewustzijn gevangen zitten.

joachim Ach Anna. Sinds de Tweede Wereldoorlog doen we het niet zo slecht hoor, in Europa. Ik bedoel... we slaan mekaar al zeventig jaar niet meer dood...

anna Wacht maar.

joachim Of tenminste: we zijn toch geen holbewoners meer.

anna Helaas niet. Ik denk dat de gemiddelde holbewoner mooi in evenwicht leefde met de natuur. Dat evenwicht is bij ons volledig zoek. Maar sowieso... Elke strijd speelt zich in je binnenste af. Dat is waar elk mens in wezen leeft. In z'n binnenste. Via de zintuigen komt de buitenwereld binnen die wordt ingekleurd door hoe je bent. Je conditioneringen. En zo beleven we 'm. Binnenin. Telkens wanneer jij denkt gelijk te hebben, heeft iemand anders ongelijk. En je hangt! Je moet je afvragen: wat is dat in mij dat denkt gelijk te hebben? Want in de tegenpartij zit ook zoiets, exact hetzelfde, dat op exact dezelfde manier denkt gelijk te hebben, het gebruikt alleen een ander standpunt. Maar de beleving is hetzelfde: Gelijk! Je moet standpunten zien te overstijgen door ze te laten vallen.

emma En dan!?!...

anna Je zal wel zien... Iets neemt het over. De wijsheid die aan alles wat we zien ten grondslag ligt. Die neemt het over. Wij blokken die af met onze meningen. Al die zekerheden waarmee we onze twijfels overschreeuwen. En onze angsten, gebrek aan vertrouwen...

joachim En de Chinezen hun gang laten gaan!?

anna Dat doen ze sowieso... Maar het maakt ook niet uit; bestrijd de Chinezen wat mij betreft... Je lichaam doet toch waar het voor geboren is... Maar weet alleen zo nu en dan, dat het allemaal één grote illusie is. Het is niet echt. Niks is écht.

Er valt een wat ongemakkelijke stilte.

joachim ... *tegen Emma* Ik kan d'r geen touw aan vastknopen aan wat ze zegt. Maar ik eh... Ik vind het prima... Ik eh... *n'jah 'hou van je' wil hij niet zeggen want dan is-ie weer aan het stalken. diepe zucht...*

emma Ik voel me verschrikkelijk naar op dit moment. Het spijt me.

joachim ...

anna ...

Joachim gaat weg. Anna gaat terug de keuken in.

SCHERMTEKST

En zo eindigt straks ook deze dag.

Beetje in mineur.

Het ware wellicht leuker geweest wanneer Adrienne mee was gegaan met de trip van Joachim. En wanneer de Berkemategel in de keramiekbranche zou zijn uitgegroeid tot een wereldspeler. Het zou ook leuker zijn geweest als de Chinezen verdreven werden...

En als er een mintgroen kabinet zou worden samengesteld met alleen maar vrouwen in de regering.

Stel je voor zeg!

Dat zou een heel mooi verhaal zijn geworden, toch!?

...

Maar het loopt anders.

Heel anders.

...

adrienne *komt weer binnen* ... Nu sla ik je met handicap vijftig nog in de vernieling. D'r is gewoon geen zak meer aan op die manier, François.

françois Oké.

adrienne En het is vooral bij het putten dat je punten verliest.

françois Ik heb honger.

adrienne ... Doe dat geweer weg, graaf een margarinepotje in in het tuinpad en oefen potverdorie!

françois Ik kan nog wel even douchen voor de lunch toch!?

François loopt af.

adrienne *pakt een glas van tafel drinkt dat leeg, legt het op de grond, haalt een balletje uit haar zak, legt het op de grond en wil dat met haar golfstick in het glas mikken* Of zo kan het ook. En dan kom je vaak nog op goeie ideeën... Ik bereid zo mijn zaken voor. Op kantoor. Als ik een theeglas en een balletje heb, nou... berg je dan maar als tegenpartij.

Emma staat op van de bank, loopt naar de voordeur, pakt de zak graszaad van twintig kilo en geeft er haar zus ineens een veel te harde klap mee tegen het hoofd. Adrienne valt als een blok neer.

emma *geschrokken van haar eigen actie* Ehm... Sorry. Sorry. Anna!

anna *komt aangesneld* Wat is er...?

emma Ik weet het niet.

anna *ziet Adrienne* Zal ik het ziekenhuis bellen?

emma Nee. We zetten haar op een stoel. Help even.

anna Is de bank niet beter? Kan ze liggen. Toch?

emma Nee!... Oh wat ben ik nou aan het doen!? Wat ben ik nou aan het doen!? We moeten haar vastbinden, denk ik.

anna Wat!?

emma Ik heb haar neergeslagen... En nu moet ze vastgebonden worden. En verder weet ik het niet *pakt een stoel probeert haar daar op te slepen* Help even.

Anna steekt een halfslachtig handje toe... Adrienne blijft liggen Touw! Heb je touw?

anna Beneden in de kelder, geloof ik, ligt er ergens touw...

emma Fuck, fuck, fuck. Wat overkomt mij? *neemt een verlengsnoer van een lamp die daar ergens staat* Tape!

anna Bedoel je gewone tape, van die doorzichtige...?

emma Of doe maar een handdoek. Vaatdoek. *rent naar de keuken*

anna Ze wordt weer beter.

emma *terug met een vaatdoek* En een kussensloop!

Anna gaat naar de slaapkamer. Adrienne komt suffig weer recht. Emma pakt een stoel.

emma Ga maar effe zitten. Je bent gevallen.

Adrienne gaat zitten.

adrienne Dit he'k nog nooit gehad. Ik sta ontspannen te potten en ineens lig ik op de gro...

Emma begint haar meteen als een gek vast te binden. Gooit haar jas over haar zus...

adrienne Wat doe je nu Emma?

emma Ik ben je aan het gijzelen!... denk ik.

adrienne Je bent mij aan het wat!?

Emma bindt de vaatdoek om haar mond. De slaapkamerdeur gaat open, we horen François. ...

françois Touw... Anna zei dat jullie touw nodig hadden.

François komt nat met alleen een handdoekje om uit de douche: heeft een bol touw mee. Schrikt zich de pleuris als-ie plots Adrienne ziet zitten.

emma Kom, geef maar. *pakt het touw uit François' handen en begint Adrienne nog beter vast te binden*

françois Wat doe je?

emma Ze is niet goed geworden.

françois Maar je bindt haar vast.

emma Ja ook.

françois *kijkt perplex toe* Let een beetje op met haar knieën. Ze heeft stramme knieën.

emma Ik heb dit nog nooit gedaan... Ik weet het niet wat ik aan het doen ben hoor... Maar ik kan d'r niet mee ophouden merk ik...

anna *terug uit de slaapkamer* Hier is een kussensloop.

emma Doe die maar over haar hoofd.

anna Zo?

emma Ja. Ik denk het wel. Hoe anders?

françois Maar wat gebeurt er dan nu? Wat is dit? Ik heb het gevoel dat ik moet ingrijpen.

emma Doe maar.

anna Zal ik alvast thee zetten?

emma Ik weet het ook niet François.

françois Dit gaat toch wel erg ver, vind je niet...?

emma Misschien wel maar... Ik vind dat we haar moeten stoppen. Ze is te dominant, zet alles naar haar hand, doet iedereen naar haar pijpen dansen... Haar hele leven al... Heel mijn leven. En iemand moet ooit 's tegen haar zeggen: 'Stop! STOP!' Weetjewel. 'Tot hier en niet verder.'

françois Ik ben daarvoor niet de aangewezen persoon denk ik.

emma Niemand! Ik ook niet.

anna Ze wil geloof ik ook iets zeggen.

emma Haar hele leven al! Haar hele leven wordt ze door iedereen ontzien.

adrienne *met een stem die zindert van gezag!* Wat gebeurt er hier!?

De drie anderen staan er als schoolkinderen bij.

adrienne ... Emma! Ik hoor je. Je bent daar. Wat is dit?... Wat dit ook te betekenen heeft dit gaat niet zonder gevolgen blijven, dat beseffen jullie toch! ... François!...

François gebaart tegen Emma: ik ben er niet.

woest Ik zie je stáán, François! Maak me los. Onmiddellijk!

François gaat af.

emma Adrienne hou nu even ie mond alsieblief en luister...

adrienne Ik dénk er niet over. Op deze manier wordt er niet onderhandeld. Nergens over... En op een andere manier ook niet trouwens. Wat denken jullie wel dat je aan het doen bent? Waar zijn jullie mee bezig?

emma Hetzelfde wat jij al je hele leven doet, Adrienne.

adrienne Ik heb nog nooit iemand vastgebonden!

emma Niet met touw.

adrienne Waar slaat dát nou op?

emma Jij gijzelt al je hele leven iedereen waar je mee in aanraking komt.

adrienne Is dit iets wat je in Colombia hebt geleerd!? Dat gijzelen.

emma Niet over mij beginnen Adrienne. Het gaat over jou!

adrienne Dat is bepaald een merkwaardige manier van redeneren. Je bindt iemand vast en als die bezwaar aantekent zeg je: 'How how rustig, het gaat over jou... Jij bent hier het probleem.'

emma Maar Adrienne luister, luister nou 's... ehm... Ben je niet verbaasd?

adrienne Ik sta perplex.

Pierre komt uit de tuin, wast z'n handen schenkt een kop thee in, hoort het rumoer in de huiskamer gaat staan kijken in de keukendeur.

emma En wil je dan niet weten hoe het zo ver gekomen is? Waarom ik je vastbind? Wat mij bezielt? Ik denk dat het een wat onhandige manier is om je aandacht te trekken.

adrienne Kan me niet schelen hoe het zo ver gekomen is of wat je bezielt; ik wil los.

emma Kijk en dat bedoel ik nou. Daar gaat het om Adrienne. Dat het jou niet kan schelen wat er leeft in jouw omgeving; in andere mensen, dat jij altijd meteen en uitsluitend wil wat er in jouw binnenste opkomt...

anna tegen Pierre Ze is vastgebonden.

Pierre neemt bedachtzaam een slok van z'n thee.

adrienne Ik heb altijd geweten dat je een geniepig serpent bent Emma, dat je achter de rug van mensen zit te konkelen, dat je het met William ook op een akkoordje hebt proberen gooien... om mijn deel van de erfenis...

emma Wat!? Hoe kom je daarbij? Hoe verzin je het! Dit is nou projectie, Adrienne! Dit is... een aspect van jezelf, dat bij jou in je dooie hoek zit, achter een blinde vlek, dat je dus niet ziet, waar je geen weet van hebt... en dat je bijgevolg als een eigenschap in je omgeving tegenkomt. Ik heb nooit! Hoor je me! Never de nooit niet, met William wat dan ook achter jouw rug zitten bedisselen...

adrienne Alleen maar! Ik kan me niet anders herinneren.

emma Omdat wij gezond waren! Omdat we niks mankeerden! Omdat wij jullie moesten ontzien. Jou en papa. Papa die zijn vrouw kwijt was en jij met je horrelvoet. Je hebt er geen idee van. Altijd kregen wij de schuld. Altijd als er iets was als jij je zin niet kreeg of een stuk speelgoed, ging je dreinen en kregen wij de schuld... Zoiets schept een band, maar dat is geen gekonkel.

adrienne Pierre, ben je daar!?

pierre Jawel mevrouw.

adrienne Maak me los.

Emma doet ferm teken van nee.

pierre Het is op dit moment onduidelijk waar mijn bevoegdheid ligt eh... mevrouw. Naar wie ik moet luisteren zeg maar...

adrienne Je hebt gewoon te luisteren naar wat ik zeg...

pierre Toch heb ik het gevoel dat ik eerder bij het huis hoor mevrouw. Dat bijgevolg zowel u als uw zus mij kunnen zeggen wat ik moet doen.

adrienne Dit huis is van mij. Dus je maakt me nu los. Of je bent ontslagen.

pierre Als u mij ontslaat. Kan ik u niet losmaken. Iemand die ontslagen is die luistert niet meer, dat snapt u toch?

adrienne Je bent nog niet ontslagen. Pas als je me niet losmaakt ontsla ik je.

pierre Dat is het nu net. Ik maak u niet los nu, ik sta hier gewoon thee te drinken dus dan ben ik ontslagen.

adrienne Anna!

anna Vraag me dit soort dingen niet mevrouw, alsjeblieft... Ik doe kopjes afwassen. En ik geloof trouwens niet... – Mag ik iets zeggen? – ... Ik geloof trouwens niet dat... je kan het ook zo zien dat als je je gedachten geen gevoelens geeft... als je ze niet tot emoties laat uitgroeien dan blijf je d'r buiten... dan blijven het slechts gedachten... flarden betekenisloze tekst in de wind van je geest...

adrienne Je wordt bedankt.

anna Alsjeblieft.

emma Ik wil je zo losmaken Adrienne maar...

adrienne Doe dat. Onmiddellijk.

emma ... Weet je waarom ik je vastgebonden heb!?

adrienne Dat interesseert me niet. Je hoort mensen niet vast te binden. En als je het per ongeluk wel doet, dan hoor je ze zo gauw mogelijk weer los te maken. Einde verhaal.

françois *van achter de deur* Misschien moeten we dat toch maar doen! Dit werkt niet. Heb ik de indruk... Dit leidt nergens toe.

adrienne Niet lullen François. Actie.

françois *deur gaat open...* Nu is het nog maar vijf minuten dat we haar vastgebonden hebben. Dat is niet zo erg. Iemand vijf minuten vastbinden daarvoor kunnen ze je niet jaren opsluiten.

emma We moeten haar mond dichtplakken.

Ze gaat ons ompraten. Waar is die tape?

Anna geeft haar een rolletje doorzichtige plakband. Adrienne gaat van woede zo woest te keer dat ze met stoel en al om valt.

pierre Nee dikke! Dikke politietape moet je hebben. Ducktape. Ik haal wel effe.

emma Luister! Ik ga haar losmaken. Uiteraard. D'r wordt hier niet gemarteld of... maar eerst wil ik dat ze 's een keertje luistert. Ik wil een aantal... Wil ik een aantal dingen zeggen, merk ik. Regelen ook... Waar is die... die jongen van daarstraks, kunnen we die bereiken...?

François heeft geen idee.

anna Ik weet waar die zit.

emma Bel 'm dan en vraag of-ie terug wil komen...

anna Maar ehm...

emma Wat!?

anna Niks. Ik doe het... Ik doe 't wel. *gaat in de keuken staan bellen*

emma 'k Ga effe plassen. Moet al meer dan een half uur...

françois *tegen Adrienne* Dit is wat ik al heel lang vrees, weet je dat. Ik heb het altijd al gedacht. Je strijkt zo veel mensen tegen de haren in lieverd. Ik heb altijd al gedacht dat dat nog 's verschrikkelijk ging aflopen.

En nou is het zo ver... en ik voel me niet bij machte iets voor je te doen...

adrienne *woedend* Pak gatverdamme een mes uit die keuken Francois en snii die touwen door!

françois *loopt geschrokken richting keuken draait zich halverwege om* Ik geloof eerlijk gezegd... Waarom kan je dat nou niet vriendelijk vragen?

adrienne Omdat ik godverdomme niet vriendelijk gestemd ben!

françois Dat ben je al jaren niet meer Adri.

adrienne D'r is ook al jaren geen reden meer toe. Wat valt er te lachen dan? Met al die inbraken en die roofmoorden overal. Die buitenlanders die met hun uitkeringen onze pensioenen opgesoupeerd hebben!

françois D'r is hier nog nooit ingebroken. En onze pensioenen zijn gebruikt om de banken te stutten dat weet jij goed genoeg.

adrienne ... D'r liggen kikkererwten in de Albert Heijn! Gewoon gemberkoek kan je niet meer vinden. 't Zijn alleen maar pidé's en naans en chippatto's. Je glijdt er uit over de humus. Je breekt je nek over de linzen...

françois De Chinezen zijn erger Adri.

adrienne Chinezen zijn beleefd en die hangen niet op straat.

françois Omdat ze geruisloos onze hele economie aan het overnemen zijn. Ik zou liever willen dat ze de tasjes van onze bejaarden jatten vanop brommertjes...

pierre *komt binnen met een rol gaffertape* Ga jij het doen?

françois *geschrokken* Nee. Nee.

pierre Ik leg 'm hier. Oké? *legt de tape op tafel. Pierre weer weg via keuken*

emma *komt weer binnen* We kunnen eigenlijk al een aantal dingen regelen.

adrienne Regelen...?

emma In gang zetten. Ik zou willen dat wat die jongen zei daarstraks, die jongen die hier was... ik vond dat een goed plan...

Anna is klaar met haar telefoontje... trekt de buitendeur in de keuken open en luistert naar iets dat Pierre kennelijk tegen haar zegt.

adrienne Jullie kunnen niks regelen...

Zonder mij kunnen jul...

françois De tape ligt daar...

emma We wachten wel Adrienne... Wij zijn vriendelijke mensen. Wij hebben geduld. *pakt de tape* Help misschien even.

françois Wat moe 'k doen dan?

emma Kussensloop weghalen. Hoofd stilhouden.

françois *als ze het lichaam van Adrienne alleen nog maar naderen gaat het al te keer als een gek* Pierre!

anna *komt weer binnen in de huiskamer* Hij komt zegt-ie.

pierre *komt binnen* Jah! Wat is er?

emma Help effe we gaan haar ehm...

françois Iets op haar mond doen...

Met z'n vieren komen ze d'r aan te pas om Adrienne een stuk tape op de mond te plakken, kussensloop weer over haar hoofd te trekken en haar netjes recht te zetten

emma *gaat huilend in de zetel zitten* Ik vind dit zo moeilijk om te doen! Het is omdat ik dit al mijn hele leven zo moeilijk vind en het steeds maar voor me uit schuif. Dat het zo ver is gekomen. Ik ben het zelf die van mijn zus zo'n monster heeft gemaakt snap je. Door mijn verdraagzaamheid, door alles maar te accepteren, door nooit grenzen te stellen...

françois Miin moeder die was bedlegerig. Ik heb daar altijd broodies voor gesmeerd... en dan schote ze

die schaal om als ik bij het bed kwam... die schaal met broodjes.

emma Dan kom je later terug in zo'n situatie terecht... Je komt terug tegenover dominante mensen te staan.

Als je je vroeger op je kop hebt laten zitten als kind. Als kruisraketten komen ze op je af. Je trekt ze aan met je onderdanigheid.

françois Mijn vader kweekte dwergkonijntjes weet je dat? Die verkocht-ie aan dierenwinkels. Als voedsel voor wurgslangen.

pierre Nou heel lang ehm... heel lang kan je haar zo niet houden. Ze zal op een gegeven moment toch moeten eten. En plassen...

emma Ik heb genoeg verpleegwerk. ... Ik ga morgen wel... bij de apotheker... Ik kan wel een naald steken. Ze krijgt gewoon voeding via een infuus. We gaan hier niet drie keer per dag zoals daarnet...

pierre En plassen.

emma Ja. Ook. Ik breng een sonde in.

Adrienne gaat weer even vreselijk te keer.

anna Misschien moet ze nu al.

emma Ik ga niet elke keer met je worstelen zoals daarnet Adrienne. Ik vind dit zelf ook niet leuk. Ik vind mezelf nu niet leuk bezig... Begrijp me niet verkeerd. Ik ben hier niet trots op. Maar ik ga niet elke keer met je worstelen.

Lange stilte... Niemand weet het eigenlijk...

anna *tegen Adrienne* Mevrouw... mevrouw...

Mag ik wat zeggen...? *Adrienne reageert niet, Anna gaat dichterbij staan en buigt zich over haar, gaat gehurkt bij haar zitten* U hoeft zich niet zo op te winden. We hoeven ons nooit op te winden. Wij mensen. Puur technisch. We kiezen daar zelf voor. Om onze gedachten te verbinden met emoties. En emoties te voeden met gedachten. Maar je kan ook... Als je gewoon denkt: 'gedachten gedachten'... Eh d'r komt een gedachte langs, dan denk je bijvoorbeeld: 'Emma is een trut en Anna al helemaal.' Dan kan je daar gewoon naar kijken. Je hoeft die dan niet op te blazen door d'r andere gedachten bij te slepen. Dingen als: 'en waaraan heb ik dat verdiend, dat ik hier door een stelletje trutten blablabla.' Want dan maak je het voor jezelf en voor iedereen alleen maar erger. Dus als zo'n gedachte in je opkomt... Dan neem je die gewoon voor wat ze is: een gedachte. Punt! En je plakt d'r in gedachten een keurig labeltje op. 'Gedachte.' Als op een potje snap je? 'Gedachte.'

Anna krijgt een ontzettende stamp tegen haar schenen en rolt om terwijl ze met een van pijn verkramppt gezicht haar scheen vasthoudt.

pierre Ik ga die benen aan die stoelpoten vastmaken.

emma *terwijl Pierre die benen aan die stoelpoten vast maakt* Wat kunnen we al doen zonder de handtekening van Adrienne...?

françois Niks.

emma Wat is dat nou voor onzin? Stel dat ze sterft...

françois Gaan we haar doodmaken?

emma Nee! Maar dan houdt toch ook niet alles op...

françois Dan neemt de beheerraad... het zaakje over. En de aandeelhoudersvergadering...

emma Ze zal wel bijdraaien. Is een kwestie van tijd. Maar... Laten we ons d'r op instellen dat dit even gaat duren.

françois Oké. *gaat weg richting slaapkamer*

anna 'k Snapped. *gaat naar de keuken*

Pierre loopt door de voordeur weg.

emma Wacht d'r moet wel altijd iemand bij haar blijven vind ik. Laten we een beurtrol afspreken.

SCHERMTEKST

En zo geschiedde.

Ze spreken een beurtrol af.

Emma begint. En dan gaan ze elkaar om de twee uur aflossen.

Buiten is het lente. Merels komen uit het ei. Paasbloemen wiebelen.

Joachim komt weer opdagen. Hij krijgt groen licht van Emma om alvast zo veel mogelijk van zijn plannen te proberen realiseren. François zorgt voor extra fondsen en Joachim gaat praten met de researchafdeling van Berkema over verticaal bakken en diverse emulsies. En ze krijgen het voor mekaar. Het blijkt helemaal niet moeilijk te verwezenlijken. Er is ook meteen al heel wat interesse bij allerlei klanten. De raad van advies tekent geen bezwaar aan. Nu alleen Adrienne nog...

Tijdsverloop, muziek en licht, alsof de zon van de ene kant naar de andere kant door de kamer gaat. We zien Adrienne ook veranderen in een ding waarop van alles aangesloten wordt, baxter, urinezakje, monitor eventueel met hartslag etc...

nacht

pierre Adrienne? Ben je d'r? Ik bedoel... hoor je me? Slaap je niet of zo? Doe misschien met je hand ehm... open en dicht of zo...

Adrienne doet haar hand die op de armleuning van de stoel is vastgebonden open en dicht

Oké. Ehm... ik heb, geloof ik, iets te zeggen... Ik ben helemaal niet akkoord – ik wil even dat je dat weet – met wat er hier gebeurt. Maar... ja... Ik ben er om de bladeren uit de dakgoot te halen in de herfst. Het is niet de bedoeling dat ik mij ga bemoeien met de dingen die hier binnen aan de hand zijn tussen mensen van jullie niveau za'k maar zeggen. Discretie is mijn vak. En dit is heel ehm... ik bevind mij nu in een heel lastig parket... snap je...

De hand van Adrienne gaat open en dicht.

Oh! Leuk! Ik vind niet dat je mensen moet vastbinden. En jou al helemaal niet. Ik bedoel... weetje, ik merk dat ik het moeilijk vind om dit te zeggen. Wie ben ik tenslotte.

De hand van Adrienne gaat als een gek open en dicht.

Ja oké. Ik zal mijn mond houden. Het is niet de bedoeling dat ik ehm... ongevraagd het woord tot u richt.

Adrienne gaat met haar hele stoel tekeer – ze wil eigenlijk zeggen: 'Maak me los lul.'

Rustig maar... Ik zal stil zijn.

Als Adrienne weer enigszins is bedaard.

Ik kan dat heel goed. Weet je dat ik vroeger thuis... ik was enig kind... en dat ik vroeger thuis nooit voor mijn beurt mocht praten? Ik kan dat heel goed! Zwijgen. En ik doe dat ook heel graag: weten waar mijn plaats is en doen wat er van me verwacht wordt... Maar als ik... als je mij nou... als jij tegen mij zou zeggen: 'Hé... Pierre! Vertel nou 's wat er in je om gaat.'... ehm... Dan zou ik... dan zou ik, denk ik, mevrouw... zeggen: 'Kiik: iii weet heel goed wat er moet gebeuren... En ik ken heel goed mijn plek. En ik

heb al dikwijls zitten denken mevrouw Berkema, dat wij een goed ehm... team zouden vormen...' Team!
Begrijp je wat ik bedoel.

De hand van Adrienne verroert geen vin.

Een huwelijks-team, bijvoorbeeld. Ik zie het huwelijk als een klus, snap je. Een klus die je perfect kan klaren als je een goed team hebt. Ik zou best met je kunnen trouwen weet je als... Ik denk dat ik een goed team met je zou vormen. Ik mag zulke dingen niet denken, dat weet ik wel. Ik mag ze ook niet voelen. Ik mag ze ook niet zeggen. Maar ik doe het toch... Want stel nou dat bij jou bijvoorbeeld ook ehm...

Haar hand beweegt niet.

... Dan komen we daar nooit achter als dat niet werd uitgesproken... Snap je? Ik zou je natuurlijk onmiddellijk losmaken als nu bleek dat... Onmiddellijk!

Haar hand beweegt niet. François komt binnen met een deken en een kussen loopt naar de bank en valt daar meteen verder in slaap.

Oh is het al zo ver... Oké. Jeetje, tijd vliegt zeg. Oho! Ze is heel rustig. Volgens mij is ze in diepe slaap...
gaat af

Anna doet de deur open, Joachim komt binnen.

joachim Wat is er! Wat wilde je!?

anna Niks. ... Gewoon. Je terug zien. Ik vond het prettig vorige keer...

joachim Maar...

anna ...dat je d'r was.

joachim Maar 't mag niet.

anna En ik moest je bellen ook. Van Emma. Die mensen hier... voor 't bedrijf en zo.

joachim Als de politie mij hier nu ziet ben ik strafbaar.

anna Niet als ik geen klacht neerleg toch?

joachim Tweehonderdvijftig meter staat er in het vonnis. Minstens tweehonderdvijftig meter moet ik bij je vandaan blijven.

anna Als ik de politie niet bel kan de politie je niet zien. Vorige keer had je d'r toch geen last van?

joachim Je moet dat vonnis ongedaan maken.

anna Hoe?

joachim Geen idee. Maar ik raak je met geen vinger aan. Voor de rechtbank die maatregel...

anna We kunnen toch al afspreken...

joachim ...dat vonnis heeft herroepen.

anna Laten we opnieuw proberen.

joachim Ik geloof zelfs niet dat ik zoiets tegen je mag zeggen. Laten we opnieuw proberen. Als jij dit gesprek bijvoorbeeld zou opnemen...

anna Waarom zou ik dat doen?

joachim Dat weet ik niet. Waarom heb je me de eerste keer aangeklaagd?

anna Ik was moe Joachim. Ik was in de war. Niet zozeer door jou. Maar ook... En ik wilde met rust gelaten worden...

joachim Oké. Maar ik kan nu niet zomaar ineens de knop omdraaien en... Ik heb gewoon maanden aan een stuk al het mogelijke gedaan om niet meer aan je te denken. Ik heb als een gek naar je verlangd, weet je... En ik heb daar bij gezeten bij dat verlangen... Zoals je zit bij een vuur, waar je geen hout meer op probeert te gooien.

anna Maar ie wil het wel opnieuw proberen?

joachim ... Uiteraard.

anna Meer hoeven we toch niet te zeggen tegen elkaar...?

joachim Nee.

anna We zijn nog niet klaar blijkbaar. Met elkaar.

joachim Ik ben alleen bang... We zijn relatieverslaafd Anna. Mijn therapeut heeft het daarover gehad. Dit wat er nu gebeurt ook. De kick van het verzoenen. Die zoeken we op. En we gaan alsmaar verder in het uitmaken. Nou hebben we de rechtbank er al bijgesleept. Ik weet niet of wij ooit rustig tevreden kunnen zijn bij elkaar...

anna Je bent sowieso op jezelf aangewezen.

joachim Wat!?

anna Ik heb geleerd om rustig tevreden te zijn met mezelf.

joachim N'jah... Ik ook natuurlijk. Ben ook hard op weg om... Ik bedoel. Het gaat goed met me...

anna Precies. En dan heb je de ander niet nodig voor je geluk. Dan ben je gelukkig, op grond van jezelf. En dan is die andere, het extraatje. De kers op de taart die je voor jezelf gebakken hebt.

joachim Ik wil je graag aanraken.

anna Ik jou ook.

joachim Maar ik ga het niet doen.

anna Nee, we gaan wachten.

Joachim lacht. Anna lacht. Tijdsverloop. Emma, Pierre, Anna, François, Joachim, staan bij de tafel te smiespelen...

joachim Weet je wat het is: de tijd begint een beetje te dringen. Ik krijg offertes binnen...

emma Er zijn grenzen. Fysiek aan de tijd dat een mens zittend op een stoel kan doorbrengen...

pierre Je hebt toch van die kussens met glaskorrels tegen doorligwonden?

joachim We hebben alleen haar handtekening nodig. Zouden we de druk niet wat kunnen verhogen?

emma Je gaat haar toch niet slaan...

joachim Nee! Tuurlijk niet... Maar... Hoe dan!?

francois Ik vind dat zij dit niet mag horen. We moeten iets in haar oren steken.

anna Ik heb dopjes. *gaat dopjes halen*

joachim We moeten misschien bereid zijn offers te brengen. Even! Voor één keer. Soms moet je even je principes een beetje opzij schuiven en... dan doe je wat nodig is... en dan zet je ze weer goed; je principes.

emma Offers.

joachim Het gaat om iets groots. Dat mogen we niet vergeten... Het gaat om de mensheid. Om de wereld. Vriendelijkheid is mooi als het gekaderd wordt door kracht. Als je ook een vuist durft te maken.

Zachte, vredelievende volkeren; neem: de Indianen, worden door de geschiedenis weggespoeld. De Tibetanen. En al die andere vredelievende volkeren die we nooit gekend hebben omdat het vredelievende volkeren waren en omdat vredelievende volkeren ongemerkt verdwijnen.

emma Ja oké maar...

joachim ... Het gaat ook om het feit dat we iets ongedaan willen maken. De gelegaliseerde hebzucht, een dodelijke ziekte die wij op de wereld hebben gezet, wij westerlingen. Daar proberen we een geneesmiddel voor te ontwikkelen; een ander model tegenover te zetten. En de wereld heeft dit nodig op dit moment...

emma Wat dat betreft is iedereen het met je eens Joachim, daar gaat het niet om...

joachim ...en we moeten ons de vraag durven stellen: klopt het dat één iemand, één iemand die niet geïnteresseerd is in wat en hoe anderen denken. zoals mevrouw daar. dat die dat proces kan tegenhouden!

Alleen maar! Omdat die anderen wel geïnteresseerd zijn in hoe zij denkt. Dat moeten we ons durven afvragen. Klopt dat wel! Want dat is het wat hier aan de hand is.

emma Maar: offers brengen. Een Offer! Ik vind dat een gevaarlijk woord.

joachim Dan moeten we een ander woord vinden misschien.

françois Bijsturen.

anna *komt weer binnen* Ik vind ze niet, de dopjes.

françois Laten we dan even ophouden met praten want ik vind dat ze dit niet moet horen...

Pierre gaat z'n vingers in Adrienne haar oren steken.

emma Maar...

joachim Juist wel, dit moet ze wel horen.

emma Los van het feit of we wat gaan doen of niet... Wie gaat het doen? Hoe gaan we het doen? D'r is hier niemand die dat kan. Offeren.

joachim Ook onze onschuld, snap je! Ook onze onschuld moeten we offeren. We moeten ons niet zo vastklampen aan onze politieke correctheid.

pierre *met z'n vingers in Adrienne haar oren* Weet je wat we kunnen doen? We kunnen haar knie verdoven. Daar voelt ze niks van. Dat is alleen een prikje. Maar dan: terwijl ze d'r op zit te kijken! Eh! We verdoven die knie. En als we dan, terwijl ze toekijkt, met een scalpel die knie openmaken dan voelt ze daar niks van, en dan snijden we die knieschijf los, snap je, en we steken die in haar mond... Volgens mij gaat ze dan wel piepen hoor.

emma Wacht nou even. Wacht... Wacht wacht wacht wacht... Iedereen naar buiten... Ga misschien allemaal even weg. Laat mij even met haar alleen, want dit gaat me te ver.

Iedereen druipt af.

Dit gaat me allemaal veels te ver...

pierre *gaat door de voordeur naar buiten, mompelend* Prima, ik heb nog genoeg andere dingen te doen...

De andere drie gaan in de keuken staan. Met geknakte koppen staan ze naar hun voeten te staren terwijl Emma tegen Adrienne tekeer gaat.

emma Adrienne. Nu ga je naar mij luisteren. Jouw koppigheid bestaat uit angst. Hoor je me!? Begrijp je me? Pure angst. Angst voor zachtheid. Angst voor tederheid.

Ik weet dat omdat ik ook lange tijd zo ben geweest. Ik heb gezopen, ik heb gesnoven, ik heb alles gepakt wat God verboden heeft. En dat was ook alleen maar: angst! En ik ben uiteindelijk de trappers verloren. Jij hebt dat altijd veroordeeld, er op neergekeken. Ik weet dat. Jij hebt dat altijd gezien als zwakte, een gebrek aan ruggengraat, karakter, wil. Het onvermogen om mezelf in de hand te houden.

En je hebt daardoor nooit gezien wat het werkelijk was: een ziel die tegen de grenzen van het leven aan bonkt om d'r achter te komen wat dat leven in wezen is. Wat dit leven van zin is met haar. Ik ben heel diep geweest. En ik heb gezien dat wat jij karakter noemt angst is! Angst om je goede naam te verliezen. Wat jij ruggengraat noemt is angst. Om de controle te verliezen. Wat jij zwakte noemt is ook angst. Om jezelf te verliezen. Maar een mens moet zichzelf durven verliezen om er achter te komen dat hij onverliesbaar is.

Onverwoestbaar.

françois *in de keuken tegen Joachim* Heb jij wel 's ehm... Kleiduifschieten ken je dat?

joachim Nee.

françois Dat is heel goed tegen... als je gespannen bent. Wacht, ik pak effe handschoenen...

emma Ik ben heel diep gewee...

françois *loopt door de kamer. van de keuken naar de slaapkamer* Sorrv.

emma Ik ben heel diep geweest Adrienne... En ik heb mij van heel diep moeten terugvechten. Ging niet vanzelf, niet meteen, niet zomaar. We zijn in ons onderbewustzijn ook allemaal bang voor het feit dat de waarheid uiteindelijk niet bestaat. Omdat ze voortdurend verspringt met het standpunt dat je inneemt. Bang voor het feit dat je ook zelf niet bestaat. Dat wat je denkt te zijn. Dat dat niet bestaat. Dat dat maar iets is dat je jezelf hebt wijsgemaakt.

françois *komt weer langs. Op z'n tippen. Snel. Tegen Joachim in de keuken* Ik heb maar één paar! Maar je kan ook makkelijk zonder handschoenen...

tegen Emma Sorry! Nou ga ik je verder niet meer lastig vallen.

emma Waar is de kleine Adrienne, vraag ik me nu af. Waar is die kleine Adri? Waar is dat meisje van een jaar of vier dat je ooit geweest bent voor je al die dingen begon te geloven die ze je hebben wijsgemaakt?

françois *fluisterend* Kom maar mee.

Joachim en François gaan samen naar buiten.

emma Ik weet dat ze daarbinnen ergens zit. Opgesloten in één van de kelders van je onderbewustzijn; bewaakt door je ego. Dát meisje Adrienne, dat het vermogen heeft om te handelen zonder na te denken en om alles en iedereen lief te hebben, om gelukkig te zijn. Zomaar. Dat meisje zou ik graag verlossen. En toen die jongen het over die kikker had, weet je. Toen dacht ik: dit gaat over ons, dit gaat over onze familie. Over het feit dat niemand jou of papa ooit iets in weg heeft durven leggen. En jullie gingen alsmaar verder. Alsof je op zoek was naar grenzen. Jullie zijn het kokend water. En de omgeving: ik, William, François... Wij zijn de kikker in dit verhaal. En ik ga d'r nu voor zorgen dat die kikker uit dat water springt.

En als ik daarvoor... ongunstige dingen moet doen *ze geeft haar een klap* Als ik daarvoor een gevecht moet aangaan... *nog één* Als ik daarvoor moet... *nog één* Als ik daarvoor die bewaker moet slaan... *laat een regen van slagen op haar neerkomen* Als ik die bewaker z'n poten moet breken dan zal ik dat doen! Als ik daardoor het kind kan bevrijden... Als ik daardoor de kikker doe ontsnappen... *de stoel van Adrienne ligt om, de baxter is omgetrokken. Emma stamp ongenadig op haar in* Als ik daarvoor bij jou moet doen wat ik bij pappa nooit hebt gedurfd. *Adrienne huilt hartverscheurend onder haar kussensloop, ze ligt te brullen werkelijk. Emma huilt ook.*

met zachtere stem Dan zal ik dat doen. Hoor je me! Dan zal ik dat doen. Want jij bent mijn zusje. Je bent mijn zusje Adrienne. En ik hou van mijn zusje. ... Huil maar Adri. Het is oké nu. Dat is heel goed wat er nu gebeurt. Dat je huilt... Huil maar... Ik ben ooit 'n keertje... Ooit 's 'n keertje wakker geworden in m'n eigen kots. In de goot tussen de auto's. Verkracht door iemand. Ergens achter in een busje herinnerde ik me nog vaag. En toen hebben ze me d'r uitgegooid... ergens.

Het was op een ochtend. Een zondagochtend; de mensen gingen naar de kerk. Je kon je adem zien. En ik moest recht staan en m'n kleren goed trekken. Ik zag de kerkgangers geshockt naar me kijken. Ik ben nooit méér mens geweest dan toen. Hoewel ik op dat ogenblik verschrikkelijk eenzaam was, Adrienne. Ik weet nog, liep langs allerlei haveninstallaties terug naar huis. Met purperen handen van de kou. En pijn in m'n broek. Ik voelde mij op dat ogenblik zo alleen dat...

Nu horen we zo nu een dan dat geweer afgaan van François en Joachim. François doet het goed, telkens twee schoten kort na elkaar. Pang pang – echt kleiduijschieten zeg maar – Joachim doet maar één pang en een beetje later weer één. Adrienne snikt nog zo nu en dan.

emma ...hoe moet ik dat zeggen... ik voelde mij zo belachelijk alleen, dat 'de andere kant' zich kenbaar maakte. 'De andere kant', weet je... waar de goden en de engelen of zo... zich ophouden. Ze konden het niet meer aanzien blijkbaar. Ik weet niet wat er precies gebeurde. maar d'r was daar ineens een

aanwezigheid, weet je. Niet fysiek. Maar in mijn beleving. Ik was ook bloednuchter op slag. En de hele wereld, de straat, de weg waarop ik liep, de boten langs de kade, het bos daarachter, alles was doortrokken van een aanwezigheid. Zoals wanneer je alleen in de wachtkamer zit bij een dokter en d'r komt nog iemand binnen. Een aanwezigheid. *Adrienne is opgehouden met snikken.*

Maar dan miljoenen keren sterker dan bij iemand die een wachtkamer binnenloopt. En ik zág niemand. Ik kéék maar ik zag niemand. Ik voelde het alleen. En mijn gedachten vroegen, nog voor ik er erg in had, vroeg ik in gedachte: 'Wie ben jij?' Aan die aanwezigheid. En onmiddellijk, met de snelheid waarmee licht wordt weerkaatst door een spiegel, kwam het antwoord. 'Ik ben jij.' Mijn volgende gedachte was: 'ga niet weg.' En het antwoord: 'Ik ben nog nooit weg geweest.' Het heeft zo'n twintig minuten geduurd en het waren de twintig gelukkigste minuten van mijn leven.

... Dit is de eerste keer dat ik dit tegen iemand vertel. En het klinkt stom als ik het zo hardop uitspreek merk ik. Kom, ik zal je rechtzetten. Ik zal je losmaken nu... *trekt de stoel recht, haalt de kussensloop weg, de tape van haar mond*

adrienne *heel rustig maar ontzettend overtuigd* Dit, wat jij nu hebt gedaan, had je niet moeten doen Emma. Hier ga je spijt van krijgen. ... Je gaat hier spijt van krijgen. Ga daar maar van uit.

Buiten klinkt: Pang! Pang! Emma kleeft de gaffer gauw weer op de mond, gaat in de keuken kijken. Iedereen weg.

emma *tegen Anna* Ik ben even naar buiten. Wandelingetje.

anna Is het gelukt?

emma Ik weet het niet. *pakt daar gauw een jas van Pierre en gaat naar buiten door de tuindeur*

anna *gaat voorzichtig kijken bij Adrienne* Wilt u niet een kopje bouillon mevrouw? Ik kan me zo voorstellen dat dat infuusvoedsel op den duur een beetje gaat tegensteken en ik heb lekkere bouillon getrokken van een stukje jeugdvlies en een pak diepgevroren erwten...

Maar ik ga u niet bevrijden mevrouw als u het mij niet kwalijk wilt nemen. Ik zou het wel willen. Maar ik durf het niet. Ik zal met mijn pen een gaatje in de tape prikken en dan kan u met een rietje... Voorzichtig hoor... 's Nog te warm!?! Ik zal even blazen... ... Weet u... Ik heb u onlangs toch met dat briefje om een gesprek gevraagd? Weet u nog? Over Antony. Misschien kunnen we dat nu voeren. Ehm... Ik vind het wel prettig te weten dat u niks gaat terugzeggen. ...

François en Joachim komen de keuken weer binnen, ontdekken de bouillon en nemen ook een kopje.

françois Nee je moet er mee weten om te gaan... D'r valt wel met ze te werken maar je moet de regels kennen... zoals bij alles uiteindelijk.

joachim Dat zeggen we al sinds de Olympische Spelen van 2008, om ons geweten te sussen zodat we een deel van de koek kunnen binnen halen...

anna Misschien moet ik er even de papieren bij halen... *Anna weg, naar haar kamer, door de keuken de tuin in*

tegen Joachim en François Ben zo terug...

françois Ik ken een betere manier om je geweten te sussen... Dat is jezelf de vraag stellen: bestaat er wel een geweten?

joachim Tuurlijk wel!

françois Dat zég jij alweer. Je mag niet vergeten dat de menselijke geest die ziet 'buiten' zichzelf alleen dát waar hij 'binnen' al van overtuigd is. Ik zie bijvoorbeeld alleen systemen. Patronen. De beurs is zoiets als een...

ioachim Ik weet dat ie door middel van denken. van concepten. ie gevoelens kan verdoven. Het geweten is

een gevoel en dat kan buitenspel gezet worden... Neem Stalin! Neem Mao!

françois Wie zegt dat!? Wie zegt dat zij niet, net als wij, handelden uit een overtuiging!? Een overtuiging die overeenkwam met wat voor hen als hun geweten aanvoelde...!? Daarom heb ik het afgeschaft.

Geweten is gevaarlijk. Want dat suggereert iets dieps en iets hogers... En voor je het door hebt is het de Schepper zelf die via jouw geweten aan z'n schepping zit te morrelen en dan kan je weer iemand de kop gaan inslaan met een kruis...

Ik zie patronen...

Pierre komt met jas en al aan de kamer binnen.

pierre tegen Adrienne Ik heb de auto volgetankt voorstaan met draaiende motor, als je wil neem ik je nu mee. Wat denk je...?

Adrienne reageert niet.

françois Ik zie patro...

joachim Geweten betekent letterlijk: besef van goed en kwaad. Als je nou miljoenen mensen dood maakt zoals Stalin en Hitler, dan ben je dat besef toch kwijt.

pierre Zeg!?

françois Ook hier weer: wie zegt dat het bestaat! Wie zegt dat goed en kwaad bestaan!? Wie zegt dat Goed en Kwaad niet alleen maar een aanname is? Want ze horen bij mekaar. Het kwade ontstaat doordat je het goede definieert. Als je ophoudt met dat domme definiëren, zijn er alleen voorvallen. Er is een rivier en d'r zijn veldmuizen, en die veldmuizen als het warm is gaan die allemaal drinken uit die rivier en dat is goed en dan overstroomt de rivier en dan verzuipen alle veldmuizen dood in hun holletje en dat is slecht, gezien vanuit de veldmuizen... Maar vanuit de rivier bekeken, of het onweer dat haar doet zwellen, is er niks aan de hand. Dus wie zegt dat het goede goed is en het kwade kwaad!?

joachim Je moet oppassen met conceptualiseren hoor.

pierre *haalt de kussensloop van haar hoofd* Wat is er met jou gebeurd?

françois Dat probeer ik te doen. Goed en kwaad zijn ook concepten.

Anna komt weer binnen in de keuken met een mapje.

joachim Als je zo begint dan heb je niks meer om op te steunen of om van uit te gaan...

pierre *heeft de pleister van haar mond gehaald* Adrienne, als je niks zegt neem ik je zo mee.

adrienne *rustig, formeel tegen Pierre, schor evenwel* Jullie zijn allemaal gek.

anna Oh!

pierre Ik dacht: ik neem haar misschien even mee naar buiten. Frisse lucht.

anna Ik ga wel even mee dan.

pierre Dat hoeft niet.

anna Met een paraplu, het is beginnen regenen.

Een donderslag!

pierre Misschien toch nog even wachten dan...

françois Nog iets: En God zag dat het goed was! Toen Hij klaar was met zijn schepping weet je nog, toen 'zag Hij dat het goed was...' Nu die schepping is een voortdurend proces. Dus hij ziet voortdurend dat het goed is. Hoe kijkt die gozer!?

Dat interesseert mij namelijk. Ik zou dat ook wel 's willen zien op die manier. Dat alles goed is. Dat alles klopt. Martelingen, verkeersongelukken, politieke incompetentie, verkrachting van babies, diabetes, hondenpoep. Ik bedoel dat niet cynisch.

Als ie ie God voorstelt als de intelligentie vanwaaruit alles is voortgekomen. Niet een man met een baard.

d'r is geen baard, d'r is zelfs geen lichaam, d'r is alleen een 'Het', en Het is alles tussen molecule en universum... En als 'Het', Stalin en Hitler en al die andere klootzakken in Zijn schepping heeft toegelaten... wie zijn wij dan om te zeggen dat 'Het' zich vergist heeft? 'Het' kan zich niet vergissen. Wij daarentegen doen niet anders dan ons vergissen. De hele geschiedenis lang al. We vergissen ons voortdurend. We vergissen ons uitsluitend...

joachim Maar je gaat me toch niet zeggen dat de toestand in onze fabrieken op dit ogenblik, ontslag bij ziekte of zwangerschap, de pensioenen die te laag zijn en worden uitbetaald in de vorm van voedselbonnen, de privatisering van de zorg... de mensen liggen te creperen voor het ziekenhuis. ...

françois Ik word daar niet blij van en ik ga dat niet verdedigen... Maar d'r zijn nu wel veel minder zieken dan tien jaar terug. Iedereen doet thuis van die gratis chi gong oefeningen. En de algemene gezondheid is met sprongen vooruitgegaan.

Ik zie alleen patronen. Ik denk dat God ook patronen ziet.

joachim En ik denk dat je je niet mag laten afleiden door eindeloze redeneringen.

françois Juist wel. Je moet redeneren tot je het niet meer weet. Dat is de enige juiste insteek: ik weet het niet. Want dat is volgens mij de enige werkelijkheid...

joachim Ik weet het niet hoor.

françois Ik denk soms dat Het zich gewoon verveelde in z'n kale universum. En dat Het dacht: weejewat, ik creëer een situatie waarin alles vergeten is en waarin ik uit onwetendheid weer allerlei dingen kan meemaken, waarin ik kan omkomen van de schrik, als in een oorlog, smelten van verliefdheid, levend sterven in een depressie, helemaal uit mijn dak kan gaan omwille van een doelpunt ergens en van de ene verbazing in de andere kan vallen.

Emma komt – nat vanwege de regen – via de keuken het huis weer binnen.

emma Laten we misschien allemaal weer even binnenkomen.

françois Het leven is een spookhuis op de kermis en een valmachine. Alleen: wij hebben dat totaal niet in de gaten, dat het een kermis is. God wel. En daarom ziet-ie dat het goed is!

Emma gaat naar Adrienne, trekt haar de pleister van de mond.

emma Zeg het maar.

adrienne Ik zou willen gaan liggen.

emma Dat is het probleem niet. Je kan gaan liggen, we maken je los...

adrienne Alles doet pijn.

emma ... Onderteken een overeenkomst... En we zijn klaar...

adrienne Ik kan hier niet meer tegen.

françois Moeten we niet 's terug...

Waar gaat dit over?

joachim Volgens mij gaat het over de toekomst van de wereld. Althans... Zo groot moeten we het durven te zien...

emma Ze zit vast François, ze zit muurvast in oeroude overtuigingen.

pierre Bomen moet je ook opbinden. Als je een fruitmuur wil, dat is een kwestie van binden en snoeien.

Daar moet je niet te sentimenteel over doen.

anna Mag ik iets zeggen...?

adrienne Ik heb m'n hele leven m'n best gedaan om het iedereen naar z'n zin te maken...

emma Dat is niet hoe wij het hebben ervaren...

françois Inderdaad Adrienne. ik sta aan iouw kant...

emma We staan allemaal aan haar kant.

françois ... Maar je moet het niet te dol maken. Dat je je hele leven je best hebt gedaan voor anderen...

anna Ik denk dat wij moeten opletten met tillen! Tillen aan het belang dat we hechten aan de dingen. Jij bent niet verantwoordelijk voor de wereld, Joachim. Of jij voor je zus.

adrienne Als vader hier zou zijn...

emma Vader is er, godzijdank, niet, Adrienne.

anna Je bent voor jezelf verantwoordelijk. Dat is de enige wereld die we kunnen veranderen vrees ik. Onszelf.

adrienne Dit heeft vader nooit gedaan... mij vastgebonden.

emma Niet met touwen Adri, maar in je hoofd. Met denkbeelden...

françois En als we haar nou gewoon losmaken en kip gaan eten... Of wat had je voorzien Anna?

anna Kip.

joachim Kijk, ik heb er verder niks mee te maken. Maar denk na voor je haar losmaakt. Als ze het er onder deze omstandigheden al zo moeilijk mee heeft om een handtekening te zetten gaat ze straks, als je haar losmaakt helemaal de wereld naar haar hand willen zetten... Ik heb er verder niks mee te maken. Ik kan hier zo de deur uitlopen en verder gaan met mijn leven...

pierre We kunnen haar ook doodslaan. Met een voorhamer. En dan composteren.

françois Pierre, ik denk dat we ons daar allemaal ongemakkelijk bij zouden voelen.

pierre Da's oké. Was gewoon 'n voorzetje.

adrienne Kijk! Hoe dit ook afloopt. Jullie gaan d'r allemaal aan straks. Ik klaag jullie aan en ik lul jullie stuk voor stuk achter de tralies... Ga daar maar van uit. Tegen jou François heb ik stapels bewijzen. ... Zelfs een pro deo advocaat kan daar mee uit de voeten... En jou Emma heb ik ook zo liggen, ik leeg een grammetje heroïne in je reistas... stuur narcotica op je af, vertel ze dat je hele liefdadigheid alleen een dekmantel is en klaar...

tegen Joachim Jij mag hier niet eens zijn. En jij Anna, ik verkoop de Porsche en laat het bedrag op jouw rekening storten en ik klaag je aan wegens diefstal en dan moet jij aantonen hoe jij met dat luizenloontje aan die honderdduizend euro komt, 'ik weet het niet' is geen antwoord. En dan krijg je je kind nooit meer te zien.

Pierre plakt haar terug een plakker op de mond. Lange tijd is het stil.

emma Laten we haar op de bank leggen.

Tijdens deze dialoog leggen ze haar met z'n allen op de bank.

pierre Frontale lobotomie. Daar wel 's van gehoord!?! Dan ga je met een bot voorwerp onder een ooglid en dan rommel je daar wat mee in die hersenen achter het voorhoofd, snij je die zenuwbanen door. Was in de jaren dertig heel populair bij behandeling van misdadigers... Werden ze rustig van. Heel rustig en zachtmoedig. Als planten. Varens.

françois Pierre.

pierre Doet geen pijn.

emma We kunnen niet meer voor of achteruit nu...

françois Misschien moeten we onze doelstellingen bijstellen. Papier laten ondertekenen dat ze haar dreigementen niet uit zal voeren...

emma Zo'n papier gaat zij juist als bewijs gebruiken. We hangen. Alle vijf.

pierre Dan moeten we haar laten inslapen...

ioachim Ik heb er niks mee te maken hoor. Ik loop zo de deur uit.

anna Je hebt het aangestoken!

joachim Toch niet met de bedoeling...

anna Onvoorziene gevolgen zijn nooit de bedoeling. ... Maar we zijn er wel verantwoordelijk voor.

joachim En ik dacht net dat je zei dat ik niet verantwoordelijk was. Voor de wereld en...

françois Veel heeft ook te maken met hoe we de dood zien. Als je d'r van uit gaat dat alles afgelopen is nadien is het natuurlijk heel erg wat we van plan zijn. Maar persoonlijk denk ik dat de dood niet het drama is dat wij d'r van maken. Volgens mij kom je in een heel leuk gebied na de dood. Is het ontzettend lachen nadien. Het leven is misschien wel als een bungeesprong. Maar bij een bungeesprong wéten we dat we aan een elastiek hangen. Bij het leven weten we dat niet. We denken dat we echt te pletter storten. We schrikken ons achterlijk. We schreeuwen ons hoofd eraf. Pas als we dood zijn merken we dat we de hele tijd aan een elastiek hebben gehangen. En dan komen we niet meer bij van het lachen. Dan zien we ineens wat God zag: dat alles goed is.

anna En wie gaat het doen dan? Hoe?

emma Iets in het infuus.

pierre Ik kan dat denk ik wel...

joachim Wat als God niet bestaat? Ik bijvoorbeeld geloof niet in God.

françois Maar wat is geloven!?

emma We kunnen dat nu niet beslissen. Laten we d'r een nacht over slapen... *zucht* Ik ben op dit moment zo kwaad, verdrietig, in de war...

françois Kom effe.

anna Mag ik 's wat zeggen?

joachim Hebben jullie graag dat ik hier blijf of eh...

françois We hebben geloof ik wel graag dat je deel uitmaakt van de groep die beslist wat er gaat gebeuren...

joachim Zal ik dan blijven?

anna Wij willen allemaal de wereld veranderen. En de wereld moet ook veranderen. Maar voor sommige veranderingen zoals een mentaliteit moet je soms wachten tot de mensen die de vroegere mentaliteit vertegenwoordigen zijn uitgestorven. Je kan dat niet versnellen.

emma *maakt zich los uit de omhelzing* Dank je. We zien mekaar morgen.

pierre Gaan we nog wacht houden ofzo?

anna Ik blijf wel bij haar.

joachim Oké. Ik ben hier terug om negen uur.

emma Je kan ook hier slapen.

anna Ik breng de logeerkamer wel even in orde.

Pierre gaat naar buiten, Emma en Anna naar achter. François schenkt een borrel uit. Joachim bedankt, want drinkt niet, maar zij gaan staan keuvelen.

SCHERMTEKST

Terwijl iedereen nu met een bezwaard gemoed naar bed gaat en de slaap niet kan vatten, walst Moeder Aarde om de zon heen en met de zon door het universum. Eén, twee, drie. Eén, twee, drie. Ergens op Aarde wordt ondertussen een jonge merel, twee weken geleden uit z'n ei gekomen, tijdens één van zijn vlieglessen opgegeten door een kat. Ergens anders wint iemand de lotto. krijgt een hartverlamming van geluk en sterft.

Joachim en François zijn naar de slaapvertrekken gegaan, Anna zit bij Adrienne. Het wordt al weer licht.

anna Slaap je nog!?

Adrienne, schudt het hoofd.

En is alles naar wens?

Adrienne schudt het hoofd.

Ik bedoel: lig je een beetje prettig...?

Adrienne mompelt iets. Anna haalt de kleefband van haar mond.

adrienne Leg even een kussen onder m'n kuiten, m'n hielen doen verschrikkelijk pijn.

Anna doet dat.

Ik ben niet bang om te sterven.

anna Ik ook niet. Maar voor je dood gaat wil ik je nog iets vertellen. Jij bent je te buiten gegaan toch, in een liefdesaffaire? Ik bedoel de geruchten gaan... En ik heb die geruchten opgevangen dus ik weet dat je ooit...

adrienne Wat wil je zeggen?

anna Hoe is dat gestopt?

adrienne Ik heb 'm gedumpte. Heb al zijn brieven teruggestuurd. En hij is toen onder een trein gaan liggen.

anna Die dirigent?

adrienne Die dirigent ja.

anna Maar d'r was een kind.

adrienne Wat?

anna Jullie hadden een kind samen.

adrienne Dit soort zaken hoef ik toch niet met het keukenpersoneel door te nemen.

Anna toont haar de papieren.

Wat is dit!? Wat heb je daar?

anna DNA-test.

adrienne Waarvan?...

anna Kijk maar.

adrienne *komt recht zitten* M'n bril...

Anna legt de test op Adrienne d'r knieën. Adrienne tuurt met dichtgeknepen ogen naar het papier.

adrienne William!? En waar gaat het over?

Anna komt terug met de bril. Zet die op. Adrienne leest.

anna ... William wilde d'r niks over horen. En ik heb dat altijd gerespecteerd, maar het zijn feiten...

adrienne Draai 's om.

anna Ik ben niet hier gebleven omwille van de baan... Ik kon alleen... niet weg van 'm. Niet los van hem...

Ben denk ik 'n beetje een borderliner of zo. Maar misschien zijn we dat wel allemaal.

adrienne En verder?

anna Niks. Ik wilde je alleen laten weten dat ik nu wel wegga. William is dood dus... Maar jij bent dus de tante van Antony... Misschien toch goed dat jullie dat van mekaar weten...

adrienne Maak me los.

anna Wablieft?

adrienne Los heb ik gezegd.

anna *aarzelt even* Oké. *maakt haar los*

adrienne Pak effe m'n golfstick. *gaat moeizaam staan* In de logeerkamer ligt al iemand heb ik begrepen?

anna Ja.

adrienne Ik ga een eindje lopen... Mag ik die papieren meenemen?

anna Ik maak nergens aanspraak op. Laat dat vooral duidelijk zijn. Zodra u iemand anders hebt gevonden voor in de keuken ben ik weg.

Adrienne verdwijnt door de voordeur. Emma komt binnen.

emma Ik geef het op, ik slaap toch niet.

anna Er is koffie.

emma Waar is Adrienne?

anna Eitje?

emma Adrienne is weg.

anna Ja, ik heb haar losgemaakt.

emma Waarom?

anna Ik weet het niet. Mijn lichaam heeft haar vrijgelaten.

emma Wat is dat nou voor een antwoord?

anna *kwaad ineens* Wat wil je dan!?

Moet ik verantwoorden wat ik heb gedaan? Moet ik het omkleden met argumenten? Dat is de grootste valkuil waar de mensheid is ingetrapt, de illusie dat er 'iets' is dat 'iemand' doet. Alles gebeurt! De wereld 'gebeurt'. Ik 'gebeur'. Vanzelf. Als een spijsvertering!

Ik heb er niet bij nagedacht. Ik heb het gewoon gedaan. Omdat het voor de hand lag. Ik had het gevoel dat het moest afgelopen zijn. Het leidt nergens toe. En ik was in de buurt. Doe het elders als je zo nodig iemand moet vastbinden...

Joachim verschijnt in de deuropening.

emma François!

joachim Wat is er!

anna Toast met ei?

françois *komt binnen* Zo een nieuwe dag! En hoe voelt iedereen zich!?

emma Adrienne.

françois Wat is daar mee?

emma Ze is er vandoor. Zij heeft haar losgemaakt.

françois Dat wilde ik ook net voorstellen.

Ik heb vannacht gedroomd dat ik in een springkasteel zat, in het binnenste van een springkasteel en dat werd heel traag vacuüm getrokken...

Ik vind dat doodmaken toch niet zo'n goed idee...

pierre *komt binnen* Eh... Adrienne loopt in de tuin.

anna Koffie...?

françois *terwijl hij gaat zitten en broodjes begint te smeren* En hier heb ik een goed gevoel bij... Weet je...

Soms gaan dingen helemaal fout en vanzelf weer helemaal goed.

In 2010, 6 mei 2010, om half drie 's middags hebben we de grootste beurscrash uit de geschiedenis gehad. 185 miljard dollar verdwenen in het niets op tijd van drie minuten. 185 miljard. Dat is zowat de hele staatsschuld van een land als Nederland. En het heeft een half uur geduurd voor die weer helemaal uit dat niets tevoorschijn zijn gekomen... Maar dat had ook anders gekund. Had zich ook niet meer kunnen

herstellen. En die hele crash, daar was geen mens bij betrokken. Dat waren alleen computers. Programma's die patronen vormen.

High Frequency Trading heet dat. Dat zijn programma's die de beurs afscannen naar verhogingen van aandelen. Als een aandeel stijgt, volgen na enige seconden ook de fondsen, die dat aandeel in hun portefeuille hebben. In de tussentijd gaan die computers die aandelen kopen en verkopen in milli-seconden. De winst per aandeel is beperkt, maar de volumes zijn zo gigantisch dat het om enorme bedragen gaat en de snelheid waarmee het gebeurt is zo onvoorstelbaar dat niemand het kan controleren. Als dat escaleert, zoals op 6 mei, als al die computers met elkaar interferentiepatronen gaan vormen dan is het einde zoek. Nu, in 2010 heeft zich dat vanzelf weer hersteld, maar dat bleek een mazzeltje achteraf. Dus sindsdien zijn we naar een manier gaan zoeken om dat toch beheersbaar te maken.

Adrienne staat daar ineens woordloos in de keukendeur. Iedereen is sprakeloos.

adrienne Praat maar verder. Ik kwam even handschoenen halen. *loopt de kamer door naar de deur van de slaapvertrekken, komt vrijwel meteen terug met handschoenen* Moet je gewoon op die knop drukken of moet je het daar eerst nog ergens aanzetten?

françois Welke knop?

adrienne Van de kleiduiven.

françois Ga jij kleiduifschieten?

adrienne Dat ontspant toch zeg jij altijd...?

françois Je moet 'm in het schuurtje eerst aanzetten...

pierre Ik loop wel even mee.

adrienne Blijf zitten. Ik vind het wel.

Als Adrienne weg is, is het lange tijd stil.

françois Die bewegingen van die geldstromen, die patronen zoals ik zei, die hebben ze aangesloten op een grafisch 3D programma. En nou hebben ze daar jongens op gezet die puur op hun gevoel voor esthetica die patronen gaan beïnvloeden, eigenlijk zijn dat domweg kunstenaars, die snappen niks van de beurs, maar ze hebben een enorm gevoel voor esthetica. Niet zomaar de klassieke esthetica. Die jongens kwamen uit de alternatieve hoek. Hadden een beetje eigenzinnig, niet al te commercieel gevoel voor verhoudingen en dat bleek de juiste invloed te hebben op de coördinatie van die machines. De kunst bleek de redding! De kunst die ze in 2012 bij ons hebben wegbezuinigd, bleek de enige uitweg. Snap je wa'k bedoel?

joachim Nee.

anna Iedereen klaar? Mag ik afruimen? *ruimt af, loopt met een schaal kommetjes en dergelijke terug de keuken in*

françois Het geweten waar jij het gisteren over had is Esthetica! Het heeft geen benul van waar wij mee bezig zijn. De dingen gebeuren gewoon. En schoonheid, evenwicht, dingen als de gulden snede en de reeks van Fibonacci... daar zit veel meer moraliteit in dan we vermoeden...

Van buiten klinkt, heel vlakbij, een schot. Het keukenraam wordt verbrijzeld. Anna vlieg met kopjes en al, een meter of twee naar achter en valt dood neer, haar kop één bloederige homp, doorzeefd met hagel. ... Iedereen gaat in de keuken kijken. ...

adrienne *komt door de voordeur weer naar binnen, trekt haar handschoenen uit* Zo!

Bind mij maar weer vast. Bel dan de politie maar.

SCHERMTEKST

En zo geschiedde.

Ze bonden Adrienne opnieuw vast en belden de politie.

En de politie kwam. Vond het wapen dat vol afdrukken stond van Joachim. Joachim die daar volgens een rechterlijk bevel niet mocht zijn. Joachim die als enige in het huis een plausibel motief had.

Alle getuigenissen bleken voor een groot deel gelijklopend: namelijk dat Adrienne drie dagen vastgebonden had gezeten omdat ze tegen de wil van iedereen het familiebedrijf wilde verkopen.

Het punt waarop de versie van iedereen afweek van die van Adrienne namelijk: dat Anna haar, Adrienne, 'eventjes' los had gemaakt en dat ze toen gauw Anna was gaan doodschieten... dat klonk volstrekt belachelijk.

...

Terwijl de versie van Adrienne: dat men haar de schuld voor een passiemoord in de schoenen wilde schuiven om de handen vrij te hebben i.v.m. het bedrijf klonk daarentegen wel plausibel.

Dus werd Adrienne vrijgelaten wegens gebrek aan motief. En werd Joachim vervolgd wegens moord met voorbedachten rade. Hij riskeert levenslang.

Emma zit huilend te dweilen... We horen een auto aankomen over het grind. Twee deuren die dichtklappen. Emma haast zich naar de keuken...

adrienne komt binnen Ik vond die mensen, die ouders... Toen ik ze zo zag staan bij dat graf begreep ik ineens dat die een meisje als Anna op de wereld hebben gezet dat niet voor zichzelf kon zorgen. Die man vooral! Die weet zelf niet wat-ie hier komt doen. Zo'n onzeker type... *gaat aan tafel zitten. Er staat een bord met rijstkoeken. Zij begint er van te eten.*

François weet niet goed wat-ie moet doen. Na een tijdje loopt hij naar de keuken en gaat daar bij Emma staan. Voor zich uit kijken. Soms zeggen ze iets.

Vond je niet François!? Sowieso hoor!

Is de jeugd verloren. Het historisch besef. Dat zijn ze kwijt. En daar gaat het juist om. Het perspectief van waaruit je het huidige moment contrast kan geven. Denk je dat je nu nog een bus kan vullen met mensen die weten waar de Eerste Wereldoorlog ooit om begonnen is!? Een gewone lijnbus bedoel ik. Nog niet voor de helft krijg je 'm vol. François waar zit je? Ik praat tegen je.

De mensheid dementeert! Omdat ze hun voedsel in piepschuim zijn beginnen verpakken. Als je de oceaan oversteekt met een bootje en je hebt al weken geen ander schip of geen mens meer gezien dan kom je nog altijd bolletjes piepschuim tegen op het water. Ze zitten in de magen van de haaien die ze vangen. En ze zitten in de hersens van de mensen waar je een gesprek mee probeert aan te knopen. Op plekken waar dingen moeten zitten als fatsoen, respect, historisch besef, daar zit nu piepschuim. Ze rijden tegen je schenen aan met hun skateboards en winkelkarretjes, ze steken hun middelvinger op naar zwangere vrouwen, en ze drinken cola en laten boeren in de lift. En ook jullie heeft het aangetast. En jullie doen niks. Jullie gaan in de keuken staan smiespelen en laten alles maar bestaan... Daardoor is het zo ver gekomen. Iedereen zit maar in keukens te smiespelen...

SCHERMTEKST

anna Ik had het daarstraks over onze planeet. weetie nog. Dat dat een school is waarin alle klassen

bij elkaar zitten... Zoals op elke andere school is ook hier de hoogste klas het moeilijkst.

Sommigen doen er eeuwen over.

Maar op een goeie dag,

ineens,

dan is het zo ver.

Ineens houdt de nachtmerrie op.

Vanzelf.

Alles valt dan weg.

Elk verlangen, elk streven, elk oordeel.

En tegelijk valt alles op z'n plaats en ervaar je dat het hele leven niet meer is dan een film. Een ontzettend verhaal dat wordt geprojecteerd op het doek van je bewustzijn. En wat er ook gebeurt in dat verhaal, brand, oorlog, martelingen, overstroming..., het doek wordt nooit nat. Je hoeft het bloed er niet uit te wassen nadien, er komen geen schroeiplekken in te zitten of kogelgaten.

...

Pierre is ondertussen binnengekomen door de voordeur. Met een buxusstruik. Hij ziet Adrienne zitten. Zet de buxusstruik neer. Pakt een injectiespuit uit zijn binnenzak en één of andere stof in een flesje. Hij begint de spuit rustig te prepareren, plant 'm dan in Adrienne haar hals en drukt 'm leeg. Daarna sleept hij Adrienne door de voordeur naar buiten.

François komt kijken omdat het zo stil is plots. Hij loopt naar de slaapkamerdeur.

françois Adrienne!?! geen antwoord. Hij draait zich om. Ziet de voordeur open staan. Gaat die dicht doen. tegen Emma in de keukendeur Ze is naar buiten.

François ruimt de tafel af en gaat met Emma in de keuken staan afwassen.

SCHERMTEKST

anna Houdt moed.

d o e k

Boiling Frog ging in première op 3 maart 2012 bij Toneelgroep Oostpool in Huis Oostpool, Arnhem

ADRIENNE Bianca van der Schoot

FRANÇOIS Bram Coopmans

EMMA Kirsten Mulder

PIERRE Stefan Rokebrand

ANNA Maria Kraakman

JOACHIM Sanne den Hartogh

Regie: Erik Whien

Decor: Mieke Wolters

Kostuums: Rebekka Wörmann

Licht: Gé Wegman

Muziek: Bart Rijnink

www.toneelgroepoostpool.nl

De tekst werd geschreven in opdracht van

Toneelgroep Oostpool

Peter De Graef (1958) is theatermaker, schrijver, acteur en regisseur. Hij volgde zijn toneelopleiding aan het Koninklijk Vlaams Muziekconservatorium te Antwerpen onder leiding van Dora Van der Groen. De Graef bouwde een opmerkelijk oeuvre op met eigen teksten en viel als acteur én auteur meermaals in de prijzen. Sinds 1995 is hij artistiek leider van het Vlaamse De Stichting en is een vaste waarde als theatermaker bij gezelschappen De Kopergieterij, Het Paleis en theater Malpertuis. Hij schrijft en regisseert ook voor De Paardenkathedraal, Het Zuidelijk Toneel, Oostpool en Huis aan de Amstel. In 1998 won De Graef de Louis d'Or, de prestigieuze Nederlandse prijs voor beste acteur.

Vanuit zijn eigen organisatie Dwama (2008) schreef en regisseerde hij o.a. de voorstelling *Zoals de dingen gaan...* Met deze productie won hij de jaarlijkse Staatsprijs voor Toneelliteratuur in Vlaanderen.

www.dwama.be

Toneelwerk

Boiling Frog – 2011

Stanley – 2010

Valangst – samen met Gerardjan Rijnders – 2010

Marilyn Monroe – 2010

Zielsverwanten – 2010

Inside stories – 2008

Zoals de dingen gaan – 2008 – jaarlijkse Staatsprijs voor Toneelliteratuur in Vlaanderen

De gebroeders Ouedraogo – 2008

En zachtjes viel nog steeds de regen – 2007

Er was daar ook een hond – 2006

Marianne – een koningsdrama – 2005

Iets over de liefde – 2005

Da'iss – 2004

Parcival – 2004

Walvismuziek – 2004

Slachthuis5 – 2002

Niks – 2001 – Taalunie Toneelschrijfprijs

Manfred – 2000

Drijfjys – 1998

De drie mannen van Ypsilanti – 1997 – Vlaamse ASLK Toneelschrijfprijs

Henry – 1997 – geselecteerd voor het Theaterfestival – Vlaamse ASLK Toneelschrijfprijs

Itak – 1996

Hun! – 1995 – geselecteerd voor het Theaterfestival

Een gemeenschap van schurken – 1995

Jeanne d'Arc – 1994

Ombat – 1994 – geselecteerd voor het Theaterfestival

Et voila – 1991